Масса а мехкашкара пролетареш, вӀашагӀкхета!

ШИНАРДИ, 26 СЕНТЯБРЬ, 1967 шу. № 114 (4439). Мах 2 кеп.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкома Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

Советски Iаьдала 50-гӀа шу дизара баха ма боаггӀа накъабахара яхь а лоаттаеш, Мински тракторни заводa болхлошеи специалисташеи хӀара бетта арахец планал совгӀа тракторaш.

СУРТА ТӀА: «Беларусь» яха тракторaш хьожальча дӀаяхийталехьа хьалхха.

Н. Минковича сурт.

ТАСС фотохроника.

ТӀЕХЬАРА КУЛЬТУРАШ ЧУЭЦАШ ЛАТТ

ВӀала ха а хетац ка бола ялат чуийца а яьнна камбайнаш кхашкара дӀаяха а цигара моторий таташ лаьгӀденна а. Цхьабакъда республика кхашка керда балхаш доладеннад. Чуэцаш латт пропашной культураш. Ка бола ялат чуэцара балхаш лоархӀаме дале а, хӀанзара дараш санна дукха нах эшаш, хала, дукха къахьегам чулоацаш дац. Сага кулг кхета дезаш я хӀанз хьайоаккхаш латта хӀара свекла, коартол, хьажкӀа.

Укх шера гӀулакх дикагӀа даьд дӀайийнача культураштa шортта тӀоaлал хиннай, цудухьа дика хьийкъай хьажкӀа а, гидуаргагаш а, шекара свекла а.

Ялата йийна хьажкӀаш хӀанзза мара чуэца йолаяьяц республике. Шаьла, Гудермесски, Грозненски, цхьайолча кхыча районашка хьалхара эзараш гектараш чуийцай, керлача хьажкӀий бӀаь тоннаш дӀакхаьчай ялат дӀанйдеча пунктий складашка. Шаьла района «Атагинский» совхозе 40—42 центнер хьажкӀа йоал гектара тӀара. Дукхача боахамашка кхы а дикагӀа, хьийкъай из. ЧӀоагӀа оарцагӀбовла безаргба кхаш леладерий шоаш кхель хьажкӀаш ханнахьа чуэцара. Цу гӀулакха эша техника йолаш я республике. Шерагара шерага дукхагӀа хул вай боахамашка хьажкӀаш хьайоаха, фуал йоаха, ега машинаш. Цар чӀоаггӀа аттача а боакх сихагӀа чакхбаккха йиш а хулийт хьажкӀаш чуэцара болх. Де дезар да кхашка а хьатташка а царех хӀара механизмах лерттӀа пайда эцар, кхай тӀа цхьаккха хьажкӀа юсаргйоаца гӀулакх вӀаштӀехьдаккхар.

Дика хьийкъай республике гидуаргаш а. Дукхача районашка 20 центнер а кхы дукхагӀа а доал гектара тӀара генараш. ХӀаман хамбе ховча боахамашта керте латтараша ши пайда эц гидуаргех: генаращца цхьана цӀаоз из тӀа хинна кийнаш а. Из Iалаьмате дика доакъар да хьайбашта цу даькъе хьокхам тел Наурскии Шелковскойи районий боахамаша. Цар дикка силос кийчъяьй царех.

Эггара чоалханетӀа а халагӀа а долча гуйран балхех лоархӀаш болх ба шекара свекла чуэцар. Ховш да шекара свекла кхеярга дӀадодачох нийсса ах из чуэцарга долаш хилар. Дерригача свекла дӀайийнача кхашка чуэцаш латт из маьхера культура хӀанз. Шерагара шерага аттагӀа хулаш боагӀа из болх. БӀаьш комбайнаш я хӀанз республика кхашка свекла чуэцаш. Дукха я царна юкъе тӀеххьарча марках йола комбайнаш а. Машинашца свекла чуэцаш хилча дукха кӀезигах къахьега деза свекла чуэцарий. Цул совгӀа сихагӀа чуийце йоал свекла, чуэцаш кӀезигах йов.

Свекла чуэцача хана из бокъонца лелаеш ца хилча из дикка эшалу. Хьайоаккхача хана айпаь, хоададе дезача тайпара цӀог дӀа ца хоададеш йолча свеклах брак лоархӀ, йов. Дукха дозал эшалу свекла гувнаш эӀамига хилча, хӀама тӀа ца тохаш латташ хилча, хӀана аьлча малхо дукха хий дӀаоз. Цудухьа чӀоагӀа теркам тӀабахийта леладе дезаш гӀулакх да свекла хьаяккхар, из гувнаш даь дӀаоттаяр. ВӀалла а мегаргьяц хьаьккха свекла дукха кхай тӀа лоаттае.

ХьажкӀаш йоахе а, гидуаргаш чуэце а, свекла е коартол хьайоаккхе а — уж дерригa балхаш дика де деза. Цӏена, ца йоахкийташ хьажкӀаш хьаярга, хьахоарцаяь коартолаши свеклаи цӀена хьалохьаерга хьежжа бе беза сага балха мах. Болх цӀенеи дикеи беш воаца саг къахьегам безаш а боахама руэкъах дог лазаш а вац. Цхьанна сага бокъо яц болх во беш, кхом ца беш йоаеш хьажкӀа, свекла, кхы хӀама бӀаргадайча из теркал а па деш тӀехьавала. Хьа ца йоахаш лаьттагӀа яхкийса коартолаш, свекла, ца хьоккхаш йиса гидуаргаш. гӀадамех яхкийса а хьа ца эцаш кхай тӀа ялийса а хьажкӀаш — из дерригa боахама, вай хьамсарча Даьхенна, хӀара къахьегамхочoа хула де да. Из кхеталеш хила веза хӀара механизатор, хӀара кхаш леладер.

ХьажкӀаш а свекла а кхееращта, республикерча берригача кхаш леладерашта лоархӀаме, бӀаьстан юхьедена гуроалца цар хьийгача къих хьахиннaчун итог ю ха я хӀанз хьатӀакхаьчар. ТӀехьа чуэца культураш ханнахьа а ца йойташ а чуэцарах тийца да дерригa гуйран беркат. Юрташка бахаш бола боахама кхыча доакъошка болх беш боаца берригача къахьега мегаргдола нах хила беза хӀанз кхашка хьажкӀа, коартол, свекла чуэцаш, хьатташка болх беш. Боахамий кулгалхой декхар да кхашка балхаш деш боахкача наха эша хьалаш хилийтар. Кхашкарча станашка бийсаш йоахача наха дийнахьа кхоза дӀайха даа хӀама. Iобувша мотт, тӀа кӀал йилла хӀама хилийтар. Кхашка бийсаш йоахаш боаца болхлой ханнахьа кхайтӀа дӀабиген цӀабоалабен машинаш хилийта еза. Массана хьа а вӀаштӀехьдаккха деза берригача болхлоша къахьегама овсарле лакха йолаш болх бергбола хьал.

Бехктокхаме а лоархӀаме а декхараш латт тӀехьара культураш чуэцача хана партийни, профсоюзни, комсомольски организацешта хьалхашка а. ХьажкӀаш, свекла чуэцаш боахкача наха мукъача хана салоӀам эш. Кхашка балхаш деча наха юкъе даим бе беза политически культурни болх. Станашка хила деза болхлошта деша книжка, журнал, газет, хьажа кино, концерт, кхыбола сакъердам.

Боахамий кулгалхошеи специалисташеи, партийни я профсоюзни а организацешa чӀоагӀа теркам тӀабахийта беза тӀехьа чуэца культураш чуэцаш боахкача колхозхошта совхозий болхлошта юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяра. ХӀара механизатор, кхаш леладер хила веза цу яхьа юкъе.

Гуйра екъалуш латт. Дукха балхаш да кхаш леладерий, механизаторий хӀанз де дезараш. ТӀеххьара культураш чуэцарал совгӀа, гурахьа юв культураш дӀае, зябь аха, кхы балхаш де деза цар. Цхьаккхе а болх бац царех тӀехьабаккха йиш йолаш, дерригаш а цхьатарра де дезаш да. Уж балхаш комплексно дергдола гӀулакх вӀаштӀехьдаккха деза массанахьа а. Цхьаккха а минут ца йоаеш пайда эца беза болх бергболаш долча хӀара денах, хӀара сахьатах.

Октябра накъадолхаш

«Iаьржа дошув» — дукхагӀа

Октябра цӀей сийна яьржача социалистически яхье яьннача «Малгобекнефть» НПУ промыслай коллективашта юкъе хьалха латташ хьайоагӀа укх шера Ленина орден лелаеча цхьоалагӀча промысла коллектив. ХӀанз кхоалагӀа юха хьежаб уж Октябра сийна тӀанйпача социалистически декхарашка. Дог раьза хиннa хьаллаьцай мехкдаьттахоша Грозненски химикий инициатива, чӀоагӀа къовсам лоаттабу цар даим юсаргйолаш Памятни байракхаш яхара.

Дукха чакхъяьхай мехкдаьттахоша геолго-технически мероприятеш. Укх шера ерригa чакхъяха лаьрхӀа хиннa мероприятеш 41 яр, уж хӀанзалехьа кхоачашъяьй. Из бахьан долаш планал совгӀа бархӀ бетта даьккха мехкдаьтта 12318 тонн да. Цу гӀулакха къаьстта белгалъяьлар М. В. Дубовицкаяс кулгалду цхьоалагӀча бригада коллектив. Цо ше чакхъяьккхар 15 мероприяти, цар торо хилийтар планал совгӀа 10 эзар тонн «Iаьржа дошув» даккха. Хьалха дӀаяхача ханa № 756 йолча скважино дийнахьбус 2 тонн мара мехкдаьтта лацар цунна обработка яьчул тӀехьагӀа 10 тонн мехкцаьтта дала йолаелар из.

ЧӀоагӀа теркам тӀабахийтаб шоллагӀча методах мехкдаьтта даккхара а. Уж балхаш кхочашдеш я коммунист Зангиев Мурзабек керте латтача участка коллектив. ХӀара бетта цу участка болхлоша мехкдаьтта тӀоанаш тӀа низ тӀалоаттабара тӀоанашка чуухийт газ 50 эзар кубически метри хий 2,5 эзар кубически метри. БархӀ бетта планал совгӀа из бахьан долаш даьккха мехкдаьтта 7 эзар тонн я.

Хьинаре къахьег промыслерча рационализатораша а. Укх шера цар балха юкъейихьай 45 рационализаторски предложени. Пачхьалкхенна царех баьнна пайда 20 эзар сом да. ДикагӀболча рационализаторех ба ни. Нозидзе, Котиков, Куксин, кхыбараш. Болх беча скважинай арда кхий ийнашта метта пайдана йоацача мерникий плитех ийнаш тохара предложени елар цар. Шера цо бу пайда 100 кубически метр хьу я.

Мехкдаьтта доаккхараштa чӀоагӀа новкъостал ду скважинашта лаьттан кӀалхa ремонт еча оператораша. Лакха хул кхоачашъю ремонт, даим сменах нормаш 115—120 процент кхоачашъю. Царех я Мордачев Иваний Бурлухов Муссаи керте латта сменаш.

Кхомбара даькъе а дукха балхаш ду промысле. Из болх беча коллектива керте латт къона инженер Тангиев Башир. Из болх дика вӀаштӀехьбаьккхаб цо. Бригадашка леладу кхомбара карташ, хан-ханнахьа итогаш ю даьхача толамий. Укх шера планах даьрхӀачул совгӀа цар пачхьалкхенна баь пайда 45 эзар сом да. Август бетта къахьегама овсарле лакхъяра план 8 процент тӀеххкхоачашъяьй.

Иштта лакха толамаш доахача мехкдаьттахоша цахаддаш лакхъю шоай квалификаци а. Укх шера 43 болхлочо лакхъяьй шоай разрядаш. ХӀанз техминимума курсаш чакхйоаккхаш ва 20 саг. Балха тӀа хьалха латтарий мугӀараш ди тӀехьа шерлуш латт. Царна юкъе я Чербижева Лейла, Машенцев Николай, Котиков Хьамзат, Муружев Абуязит. Ер шу доладелча денз планал совгӀа промысла коллективо даьккха мехкдаьтта 9395 тонн я.

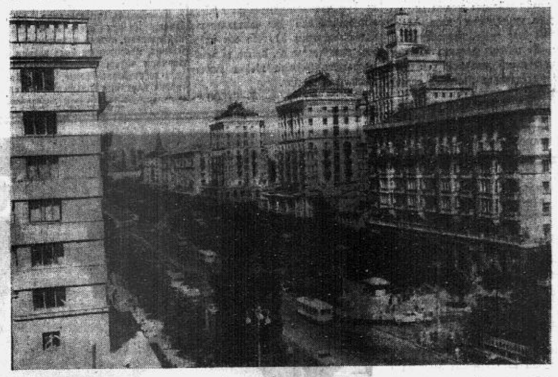
Т. ВЛАДИМИРОВ.

ХАНАЛ ХЬАЛХА БУВЛ

Октябра цӀей сийна тӀанйпа социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдеш хьайоагӀа Грозненски «Художник» яхача фабрика коллектив. Валовии товарнии продукци арахецара ийс бетта план, ханал 12 ди хьалха, 18-ча сентябре кхоачашъяьй фабрика болхлоша. Ер бутт бовлехьа октябра чотах арахепаргья бӀаь эзар сома маьха продукци. Октябра цӀейна къахьегама совгӀат а кийчдеш, 15-ча октябре итт бетта план кхоачашъе лерхӀ цар.

Уж декхараш дизза кхоачашдара къаьстта дика къахьег Ляув Михаила, Шаулов Александра, Диваньян Георге кулгалдеча пехий коллективаша. Ийс бетта план кхы а хьалха кхоачашъяьй цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СОВЕТСКИ IАЬДАЛА 50 ШУ ДИЗАРГА

Украински ССР тахан. Киев. Крещатик.

Н. Грановски сурт.

ТАСС фотохроника.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

Денгара денга гаргагӀерт Октябра 50 шу луза цӀей. Шерра яьржай социалистически яхь республика хьайбаш леладерашта юкъе цу цӀейна къахьегама толамашца накъабахара.

ХӀанзале пачхьалкхенга тха доххкара план кхоачашъяьй республика хьайбаш леладераша, укх деношка шоаш тӀаийца лаккхара социалистически декхараш кхоачашдаь боалаш ба коа тӀара оалхазараш леладераш а. Пачхьалкхенга шура йохкара шера планаш кхоачашъяь планал совгӀа шура йохкаш ба Ведана, Наурски, Ножай-Юрта районий хьайбаш леладераш.

ТӀаийца лакхара социалистически декхараш кхоачашде торонаш я боахамий.

Цхьабакъа массанахьа дика лелац из болх. Пачхьалкхенга шура йохкара гӀулакх во лел Грозненски, Ачхой-Мартана, Наьсарен районашка.

Духхьала цхьа объективни хьалаш бахьан долаш тӀехьабисабац цу районий хьайбаш леладераш. Керттера бахьан да хьайбаш во кхабар, царна дезаш дола дерригa гӀулакхаш ца дар. Ахкан замалах шортта моша доакъар долча хана а шура кӀезига йоаккхар укхаза, дукха да хьайбашта юкъе Iаьхар диса доахан а.

ХӀанз силос Iалашъеш ба юртбоахама къахьегамхой, тоаеш латт хьайбаш чулаттаргдола помещенеш а.

Хьайбаш леладерий декхар да Iайхьайбай продуктивность дохлургйоаца гӀулакх дар.

1967 шера 20 сентябрь тӀаккхоачаш хьайбай продукташ дӀаялара шера план кхоачашъярах йола.

СВОДКА

	Дулх	Шура	Фуаш	Тха
Ачхой-Мартана	48	74	107	98
Ведана	76	120	112	80
Грозненски	62	76	89	119
Гудермесски	87	87	121	99,1
МалгӀбика	59	81	145	98
Надтеречни	52	86	140	93
Наьсарен	72	79	103	131
Наурски	68	100,6	127	115
Ножай-Юрта	102	100,9	112	78
Советски	66	85	110	53
Сунженски	79	83	120	120
Урус-Мартана	74	86	96	62
Шаьла	65	80	88	112
Шелковской	72	86	107	112
Ерригача республике	68	82	99.7	111

ЙОЛАШ Я ИЙС БЕТТА ПЛАН!

ТӀадувха баракъаш дикагӀа, хозагӀа, дукхагӀа хилийта яхача девизах къахьегаш ба укх юбилейни шера Грозненски швейно-производственни юбъединени хӀамаш тегараш. Селхан, 25-ча сентябре, кхоачашъяьй цар хӀамаш тегара ийс бетта план. Укх юхедисача пхе дийнахьа тегаргья планал совгӀа эзараш сомий маьха хӀамаш.

Укх шера социалистически яхье хьалха латташ хьайоагӀа Сапронов Петр керте латта шоллагӀача цеха коллектив. Ханал итт ди хьалха кхоачашъяьй цо ийс бетта план. ХӀара сменах 115 — 120 процент кхоачашъеш хьинаре къахьег цига мастераш Попандапуло, Печенюк керте латтача участкай коллективаша.

К. БОРИСОВА,
Грозненски швейно - производственни объединене планови отдела начальник.

КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТ

Дика къахьегама совгӀат кийчдаьд Советски Iаьдала 50 шу дузача денна накъаболхаш Грозненски «Дружба» яхача картонажни фабрика болхлоша. Ийс бетта план 20-ча сентябре 120,1 процент кхоачашъяьй цар. Фабрика къахьегамхоша планал совгӀа арахийца продукци 51 эзар сома маьха я. Социалистически яхь кхоачашъяра дика къахьегаш хьайоагӀа Орловаси, Ивановеи, Исаковеи кулгалду бригадаш. Сменни нормаш юкъера лаьрхӀача 130 — 135 процент кхоачашъю цар.

З. ДОШУХАНОВА.

ДЕГIАДОАГIАШ ЛАТТ СССР-ап ДРВ-ней ЮКЪЕРА ДОТТАГIАЛ

ЦХЬАНА ЯЬ КОММЮНИКЕ

Чакхъяьннай Москве йолаенна хинна КПСС ЦК члена, СССР Министрий Совета Председателя заместитель В. Н. Новиков керте лаьттача СССР правительственни делегаценеи ПТВ ЦК Политбюро член, ДРВ правительства Премьер-Министра заместитель Ле Тхань Нги керте лаьттача ДРВ правительственни экономически делегаценеи юкъера переговораш.

Советско-вьетнамски переговораш йолча хана дийцар СССР-ан Вьетнама Демократически Республиканеи юкъе цхьана леладу экономически гӀулакхаш дегӀахкувлара а шердара а оборонни низ чӀоагӀбареи США агресси юхатохареи гӀулакха Советски Союзо дӀахо ДРВ-ена новкъостал дара а лешаш. Делегацеш иштта вӀаши дагаяьлар хьалхагӀа яь хинна советско-вьетнамски соглашенеш 1967 шера кхоачашъяра хьакъехьа шоашта хетачоа, хӀаьта уж толаме кхоачашъеш хилар цар хьа а кхайкадир.

Советски оагӀоно дӀааьлар американски империализма агрессена духьала, шоай даьхен паргӀатои, доӀами бахьан долаш къовсам лоаттабеча вьетнамски халкъа турпалено, ший дог гӀоздаьккха хилар, бакъдир ший интернациональни декхара тешаме йола Советски Союз Вьетнамера США агресси чӀоагӀъеннача хьалашка мехка оборонни низ чӀоагӀбареи хьалкъа боахам дегӀахкувлареи гӀулакха Вьетнама Демократически Республикана массе оагӀорахьара новкъостал де лаьрхӀа хилар.

ДРВ правительственни экономически делегацена ПТВ ЦК-агара, ДРВ правительствагара, вьетнамски халкъагара дӀайха баркалаьлар КПСС ЦК-ана, СССР правительствана, советски халкъа США империалистически агресси юхатохараи халкъа боахама эшаращца кхоачамбараи цар доккха а пайдане а новкъостал деш хиларах, вьетнамски халкъа къовсама нийсхон гӀулакх чӀоагӀа вежарашха хьаллоацаш хиларах.

Советскии вьетнамскии делегацешта юкъе хинна переговораш бахьан долаш 1967 шера 23-ча сентябре кулгаш яздир Советски Союзо Вьетнама Демократически Республикана юхадехаргдоацаш новкъостал дара керда кредиташ даларея хьакъехьара а 1968 шера СССР-ан ДРВ-енеи юкъе лелаергйолча товарооборота хьакъехьарча а соглашенешта.

ДРВ правительства даьча дехарашка хьежжа Советски Союзо 1968 шера Вьетнама Демократически Республика йохьийтаргья самолеташ, зенитно-ракетни вооружени, артиллерийскии стрелковии герз, кхыбола тӀема гӀирс а хӀаьта иштта комплектни оборудовани, транспортни средстваш, мехкдаьтта продукташ, Iаьржеи сийрдеи бесаш дола металлаш, продовольственни, химически удобренеш, медикаменташ, ДРВ оборонни низ дӀахо лакхбараи халкъа боахам дегӀабоалабараи хиланза яргйоаца кхы тайпа материалаш.

Советски Союзеи Вьетнама Демократически Республикаи правительственни делегацешта юкъера переговораш дӀа-юха дувцар дизза кхеталеча хьалашка хилар, кердa лоархӀамера веха хилар царех советскии вьетнамскии халкъашта юкъера вежарий доттагӀали боевой солидарности дегӀаккхувлача.

(ТАСС).

РСФСР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЪЯРАХ ДОЛА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

ВорхӀазлагӀа хержа Российски Советски Федеративни Социалистически Республика Лакхехьарча Совета шоллагӀа сесси 1967 шера 17-ча Октябре гор. Москве гулъе.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Х. НЕШКОВ.

Москва, 1967 шера 22 сентябрь.

ПИСЬМОШЦА БЕЧА БАЛХА ЛЕНИНСКИ ПРИНЦИПАШ

Социалистически революци котъяьннача хьалхарча деношке а денз вай парте боккха лоархӀам баьб къахьегамхой письмошцарчеи заявленешцарчеи балха. Шерра ховш да, В. И. Ленин къахьегамхой хӀара жалобаи дехарийи мел чӀоагӀа уйлеи теркои еш хиннав. Ший цӀерагӀа а хӀаьта иштта партийнии советскии органашка а, газетий редакцешка йоагӀаш хиннача почтах наьха уйлай, «ден саготагӀа долча дешай» хьакъехьара информаци духьъювла бӀаьхий хьаст лоархӀаш хинаб цо, хӀаьта халкъа холокашца къамаьл дара, царга гӀолла наьха уйлаши дагадоахкараши миштад хара йола торо карарайоалийташ а хиннаяц.

Уж ленински принципаш яда письмошца беча балха дарле. Халкъапара бувзамаш чӀоагӀдараи шердараи эггара дикагӀа йола средство лоархӀ царех парте. Парте XXIII-ча съезде ше яьча КПСС ЦК доклача тӀа нов. Л. И. Брежнева белгалдаьккхар, партех бола къахьегамхой тешами цар из лархӀари, ерригача парте юкъарчеи пачхьалкхени вахара дукхача дешаех царна хетар дувцаш дола къахьегамхой письмош парте балха мел боккхача лоархӀаме да. Парте, белгалдаьккхар цо, къаьстта чӀоагӀа терко ю къахьегамхой письмой, цар замечаней, предложеней, хьехамий.

Почта къаьстта йӀаьхегӀа а чулоацам боккхагӀа болаш а я Сийлахьбоккхача Октябра 50 шу дуза ди таргакхаьчача хана. Цу тӀа чӀоаггӀа къоабалъю партеи правительстваи ленински политика, вайна карагӀдаьннача социальни хӀамзийи боахама толамийи доккхал, цӀейна мишта кийчлу яхаш лувцараш. Письмош тӀа къаьгтан дизза хьахьокх мехка обществана хетараш.

Изложени «Правда» тӀа кепатеха болча, укх деношка тӀаийцача «Къахьегамхой письмошка хьажараи уж тӀаийбелга вӀаштӀехьдаккхараи бу болх тоабара хьакъехьарча» КПСС ЦК соцамо итог ю укх тӀеххьарча шерашка цу даькъе партийни, советски, профсоюзни, боахама органаша баьча боккхачеи беркатерчеи балха. Цунца цхьана Центральни Комитето теркам тӀабахийтаб письмошца беча балха юкъерча цӀенхашттарча кхоачамбоапараштa. Наьха инициативеи творчески хьинари дегӀахкувланза дарг ца хилар, бахача наха хӀара денна эшарийи цар дӀадехарийи еш йола уйла чӀоагӀъянза ирг ца хилар белгалдаьккхача парте XXIII-ча съездо хьалхашка отталаьча дӀадехараша маяххара дац цунгара хьал хӀанз а.

Долла хӀама сага духьа, сага ираза духьа! — иштта я вай социалистически общества девиз. Из дагакхаба деза хӀаране, письмошца болх бераша, царна жоп телараша. ЧӀоаггӀа закон хила деза моллагӀча предложенега, моллагӀча дехарга а жалобага а бокъонцеи нийссеи хьежилга. Советски гражданаш ма бий царна тӀехьашка латтараш! ХӀаьта а, моттигаш нийслу жопаш бокъо йоацаш гоадеш, новкъостали хьехами бала безача метте, кхы цун бала боацаш нахага каьхатилгаш юха а ухийташ, заявленешца формально-бюрократически гӀулакхаш лeладеш. Халахете а, письмо додкъавеш волчун бе долаш а хул моттигаш. Из бахьан долаш, массаза а, ший письмога хьажара раьза воапаш вола автор центральни партийнии пачхьалкхени органашкара новкъостал деха дезаш е цӀаькха а заявленеш язъе езаш хул.

Уж дерригa кхоачамбоапараш дӀадахара письмошца беча балха хьалхара бехктокхам лакхбе, волокитеи формализми лелаерашкара, критика къайлаяхьа гӀертарашкара дизза жоп хьадеха деза партийни комитеташа. Заявленешкеи жалобашкеи эггара хьалха хьежа безараш предприятей, учреждений, организацей кулгалхой шоаш ба. ТӀагӀертта тоаде деза къахьегамхой тӀаийбар вӀаштӀехьдоаккхилга а. Ерригача учреждениешка бахача наха аьттув хургболча тайпара уватладац тӀаэца деноши сахьаташи. Дукха моттигаш нийслу дешаш къестаде бокъо йоацача болхлоша къахьегамхой тӀаийбеш.

Укх тӀеххьарча хана республикански, краевой, областной парторганизацешка каст-каста бувца баьннаб письмошцеи жалобашцеи бу болх. Цу дешага хьежай Казахстана, Туркмене, Киргизе компартей центральни комитеташ, парте Алтайски крайкома пленуме, Днепропетровски, Мурмански, Иркутски, кхыча обкомий бюрой заседанешка. Даим хьежанза дарглац партийни, советски, боахама организацешка письмошца беча балхага, цар кулгалхой отчеташка дадувгӀа деза.

Иштта лоархӀаме да къахьегамхой жалобашкеи заявленешкеи хьажара тӀахьожам лоаттабеча моттигерча Советий депутаташ, партийни, профсоюзни, комсомольски актив, халкъа тӀахьожама органий болхлой юкъеувзар. Нийса гӀулакх да къахьегамхой письмошка хьажараи царех де дезар сихха дараи моттигашка болхлой хьежабечар дер. Боккха пайда лу хьачуйоагӀача почтана даим анализ яр, цо новкъостал ду жалобаш язъяра бахьанаши хьалаши хьагучадахара. Дукха ха йоацаш, масала, «Правда» редакце Украина Компарте ЦК яхьийтар дуккхача клубий балха тӀарча кхоачамбоапарий хьакъехьа газетага даьхкача письмой сводка. Украина КП ЦК пропагандаи агитацеи отдело баьча хоамах, цу ирача сигналашта баьча тохкамои анализои новкъостал даьд культурно-просветительни учрежденей болх, къаьстта а юрташка, тоабара.

Дукха письмош ух газетий, журналий редакцешка. Укхаза а шоай да почтаца беча балха тӀара кхоачамбоапараши халонаши. Письмой дикка доккха дакъа, тохкамбеи де дезар деи моттигерча организацешка кхахьийта дезаш хул, къаьстта а центральни газетий. Халахете а, массанахьа кхоачамболаш уйла еш, бокъонца нийса хьежац газеташ дешарий жалобашкеи предложенешкеи. Ханханнахьа, номергара номерга, кепатетта деза письмош, царех йола материалаш йийтта ца Iеш, кепатоханза йисача, боккха обществении лоархӀам болаш йолча жалобахи сигналехи лаьца яь решенеш а кепаетта еза редакцеша, иштта кӀоаргга хьагучаяккха еза моттигерча организацеша письмошца беча балха дика опыт.

Юкъ-юкъе метткӀаьлей письмош ух партийнии советскии органашка, прессага. Цхьацпабола нах корабоагӀа вай демократически порядкаех шоай нийсхо яккхар, унерча кертаргара бехк унахцӀеначоа дӀатӀабиллар, цӀена саг бӀехвар духьа пайда эца гӀерташ. Къахетам боацаш хьагучабаха беза метткӀаьленаш дувцараш, дукха нах болчча критика е еза царна.

Вай парте нийсса чакхбоах письмошца беча балха ленински принципаш, ленински стиль йизза кхоачашъяра тӀаберзабаь никъ. Из болх тоабар — из да общественнии пачхьалкхени балха дукха нах кхы а чӀоагӀагӀа юкъеозар, Сийлахь-боккхача Октябро хьакхелла социалистически демократи чӀоагӀъяр.

22-ча сентябрерча «Правда» передовая.

ДЕНАЛЕРЧА КУЛГАШКА Я ТХА ЭСТАФЕТА

ХІара дено гаргалут вай Сийлахьбоккхача Октябра 50 шу дузача денош цІейна. Из гарга ме гІорт къьггагІа хьалхашка отт ах бІаь шера хиннача событей сурт, дог тохалу уж дагадехача. Нохч-ГІалгІайчене 1919 шера геттара хала хьал эттар. Фуннах даь а болхлойн ахархойн Іаьдал хІалак де гІерташ яр контрреволюци. Іалаьмате боккха кхерам тІатувсаш яр паччахьа инарал Деникин керте латташ хинна кІайгвардейций добровольчески арми. Цу хана эггара толашагІа долча герзаца Іалашбаь бар паччахьа Іаьдал юхаметтаоттаде гІерташ хинна кІайгвардейцаш. Цу диццлургІоацача деношка хиннача событешка боккхача лоархІаме дакъа лаьцар Долакх-Юртарча кагирхоша.

Владикавказски гІашлой школе деша баьгІача курсанташца цхьана белогвардейцашта дуьхьал эттар тха юрта кагирхой. Революце сийлахьа гІулакх бахьан долаш шоай дегІамаш Іодехкар 18—22 шу даьннача кагирхоша Долгиев Ахьмада, Осмиев Сабана, ДжандаровгІар Османа, Абдрахьмана; ДахкильговгІар Фапе, Уматтире, Султангире; Шакриев Усмана, Парижев Керима, кхы дуккхачар. 1919 шера гІалгІайчене, цу даьккъе Долакха-Юрта а, комсомольски ячейкаш яцар, хІана аьлча каьхата мотт ховш нах кІезига бар юртарча кагирхошта юкъе. Цудухьа хьалха а ваьнна из вІашагІйолла саг вацар.

1920 шера, моастагІа хІалакваьчул тІехьагІа, торо хилар Долакха-Юрта комсомольски ячейка вІашагІйолла. Цу шера аьхкий гІалгІай окружкомера баьхкача комсомольцаша Эсмуранев Аьсамараса, Фролова, Баркинхоев Рамазана дакъа лоацаш Долакха-Юрта вІашагІъеллар эггара хьалхара комсомольски ячейка. Цун секретаралла хержар Рамазанов Махьмад, бюро членалла Бижиев Бехкан, Шибилов Мухтар, Дахкильгов Султан. Бюро эггара хьалха комсомола членалла хьайийцача комсомольцех бар У. Кулбужев, А. Акиев, А. Джандаров, Ю. Кусиев, Ш. Султыгов.

Дукха болх бе безаш хилар кІайгвардейцаш лелхабаьчул тІехьагІа. Йохаяь латта юрташ юхаметтаоттае езар, чІоагІде дезаш дар моттигера Іаьдал, керда нахар хьалде кагирхой оарцагІбахара бехктокхаме декхараш хьалхашка эттар комсомольски ячейкана.

Юрта комсомольцаша хьинаре дакъа лоацар бандитизмаца, кулакашца ноаттабеча къовсаме. Дуккха хулар, шоай са а дехка кагирхой эуламхошта духьал уввтташ моттигаш. Иштта бІаьхийча нахагара (кулакашкара) даьгІенаш, лаьтташ хьа а доахаш къеча наха юкъе дІадекъар. Массехк доахана а жа а Іулаш лоажадеш дукха лаьтти даьгІенаши дІалаьццайр цу хана Долакха - Юрта вахаш хиннача Батыжева. Цунгара из лаьттеи даьгІенашеи хьа а яьха юрта бахача наха юкъе дІайийкъар комсомольцаша. Иштта хьинаре дакъа лоацаш бар уж продналог гульеча, кхыйола кампанеш чакхйоахача.

Доккха новкъостал дора комсомольцаша ревкомаи Наьсарен района милице взводаи бандитизма, говраш лечкъаерашта духьала лоаттабеча къовсаме. ДІаюгаш латта говраш, доахан хьадаха каст-каста милицеца цхьана ухар комсомольцаш. Хьалаьхха доахан даьшка дІалора. Иштта дІадугаш латтачара хьалаьха доахани говраши даьшка дуккхаза юхадерзадир комсомольцаша. ХІаьта уж лечкъадераш Іаьдала судага дІалора.

1922 шера бандитизма духьала къовсам лоаттабеш хиннача ЧОН-ах (къаьстта назначени йолаш хинна доакъош) дІаяхийтар дукхагІа бола комсомольцаш. Цигача говраи тІа баргІаш тІема занятеш йора цар, эшаш йола тІема говзал Іомайора. Цу хана царца уж занятеш дІахьош бар ЧОН-а инструктораш Хаштыров Мухтар, Горчханов ИсмаІал иштта кхыбараш. Цу ханарча комсомольцех хІанз а тІехь бахаш ба А. Джандаров, Х. Долгиев, Д. Тимураиев, А. Акиев, У. Кулбужев, М. Рамазанов, иштта кхыбараш.

1924 шера массанахьа мохк бандитизмах ІоцІенабаларца ЧОН кхы эшаш а ца хинна дІаьдлар, комсомольцаша массане а герз дІаделар. Из мероприяти чакхйоаккхача а лоархІаме дакъа лаьцар комсомольцаша. Шоайдар ханнахьа дІадаларал совгІа дукха болх бир цар Іаьдалга дІа ца луш лочкъаьаь багІарашкара герз хьадоаккхаш. Из бахьан долаш гІар-тата доацаш чакхъяьлар нахагара герз хьагулдара кампани.

1925 — 30 шерашка, рабфака а техникума а студент совволча хана, цу дешара заведеней комсомольски организацера юртарча кагирхошта шефство лоаттайора, ллат чуэцача а из дІадувча а гІо дора. Комсомольцаша иштта хьинаре дакъа лоацар военни походашка.

1926 шера гуйрийна военизированни поход хилар тха. Похода кулгалдеш 84 Владикавказски гІашлой полка командираш политболхлойн бар. ТІема герз а, хІаьта кхыйола тІема снаряжени а, походни кухни а йолаш Владикавказера (хІанз Орджоникидзе) говраща арадаьлар тхо. Мочкх-Юрта, Наьсар-Керте, Экажкъонгий - Юрта, Іаьла-Юрта йисте гІолла чакх а даьнна кхо дийнахьа дІакхаьчар тхо. Цу юкъа тоъал тІема гІулакхаш Іомадир комсомольцаша.

...ДІадахача ах бІаь шера Іалаьмате боккха никъ хьабенаб вай халкъо. Іалаьмате дегІаенай культура а экономика а. Тахан кагирхошта, комсомольцашта карагІдувлараша, цар сийлолча гІулакхаша кхы цІаьхкхазза тешам лу 20 шерий комсомольций эстафета тешам болча кулгашка бейоаллалга.

У. ДАХНИЛЬГОВ,
пенсионер.

ТЕШАМЕ БУВЗАМХО «НАСТЕНЬКА»

Болх лехаш 1904 шера Тамбовшинера Грозне а баьхка пригородни поселке — Щебалиновке баха хайшар лаьтта лоацаш хиннача ахархочун Хохлов Тихона дуккха бераш дола дезал.

Вахар хала дар, цудухьа, бераш— Дмитрий, Василий, Петр — шоаш онда даьлча школа юта а юташ, болх бе мехкдаьтта промыслашка ухар.

4-ча классера дІаяла а бІаьхийча наха чуотта яха чиновниккийн купецийн дезала барзкъаш дитта деза а ха хьатІаэттар кхойтта шу даьннача Настенькайна а, хІаьта дІахо цун аьттув баьлар баьцадаараш докъадеча заводе балха отта. Цига из йолаш йолаелар февральски революци.

Цу хьнале ший дезал а болаш, берий нана хилар цунах, маьра тайпанцІи а лелаеш — Галенская.

Болхлой маьршача демонстрацена июле Керенски правительства топаш техай аьнна Петроградера хабар Грозне кхаьчача хана большевик а хинна, цІеча картонах даь партбилет хьайийцар Анастасия Галенскаяс. Октябрьски революци а хилалехьа ший кхел иштта йийзар цо Коммунистически партеца.

ДІадоладелар Грозне болхлойн ахархойн Іаьдал бахьан долаш, лирача моастагІчоа духьала революционни низаша бІаь дийнахьа лоаттабаьча историна юкъебахача тІема денош.

Цу тІемашка вІашагІкхийтар, чІоагІделар, денал долашагІа хилар болхлой, казакий, нохчий, гІалгІай къечар герзашцарча отрядех хьахинна ЦІе Эскар.

Цу халача хана кхо бер шийца а долаш, мар воацаш йиса Галенская Анастасия «Настенька» яха кличка а лелаеш большевистски организаце кхераме заданеш кхоачашъеш, юкъе бувзам лоаттабеш хиннай.

ТІаккхаьчача нах лувцаш чуберкаш, топаш етташ боабеш кІайгвардейцаш болча цу лирача хьалашка лоамара, Бакура, Порт-Петровскера (хІанзара Махачкала), Владикавказера баьхкараш, Деникинца машар бе безам боацараш, пленара байдда цІеэскархой, подпольщикаш къайлагІа гуллуш йолча керттерча моттигех наІ а хинна дІаэттар Щебилиновкера цІа. Цу цІагІа царна Іе моттиг лора, уж кхоабар, кхы барзкъа дувхар, харц каьхаташ доахар, хІаьта цул тІехьагІа, аьттув болчча хана лоам, партизански отряде е кхыча городе дІаухийтар уж.

Цхьабакъда, «Настенька» из даьІацар. Цо гул а еш, Н. Ф. Гикало партизански отряда деникинцех, цар планех, мероприятех йола военни информаци телар, партизанашта молхаш лоаттайора; Грозне, Баку, Пятигорска партийни большевистски организацешта юкъе бувзам лоаттабора...

Кагий бераш ІаргІлакха ший нанагага, Надежда Артемовнайга дІа а лийна, ера кхерам шийна тІалаттапехьа а, товарни вагона чу а хай. Іан шийлача хана вагона тхов тІа а ювлаш, наьхка тІа доаллаш къайлагІа дохийташ пакет а долаш, Владикавказе, Пятигорске... ухар из, хІаьта ше бихьа никъ бизза чакхбаьккхе юха а йоагІар.

Бакъдар аьлча, уж деррига революционни гІулакхаш лелаьеча хана «Настенька» цхьаь яцар. Цунна доккха новкъостал дора къахьегаш болча кхалнаха. Цар цунна телар байнача шоай моарой, вежарий, дай паспорташ; квартирашка наха чубенача кІайча казакаша деча къамаьлашка ла а дувгІаш, шоашта хезараш Галенская Анастасийга дІадувцар цар; большевикаш е цІеэскархой малагІаш ба, тувлалуш уж мичахьа лел хьожар, къайлагІа из йолча, цун цІагІа чукхувлар уж. Харц каьхаташ телар царна, кхы тайпа барзкъаш тІа а дийхе партизански отряде е кхыча городе дІабохийтар уж.

Из тайпа новкъостал дора цунна Цулина Ксенияс, Бабенко Анастасияс, Григорьева Екатеринас, Лозоватская Нинас... «Настенькас» аьлча цар къайлагІа большевистски тІахьехамаш хьаллеттар, молхаш Іалашйора, партизанашца бувзам лоаттабора.

Цар коа тІа, етт чулаттача кхий чу, деникинцех лечкъа боахкача подпольщикашта даа хІама дала дезаш хилча, цар моллагІча цхьан дезалхочо, дукхагІча хана нанас, кхий чу а гІойя, оалаш хиннад: «Маня, Маня хьабола укхаза!» Іатта цІи иштта хиннай. Из цар шоашта юкъе белгалъяьккха лелаяьй. Из цІи дІахеза подпольщик, йол дІа-хва а тетте, кІалхара хийцце хьаара а ваьле, ший хІама даа воалуш хиннав. Нагахьа санна кхерам духхьал тІабоагІаш, тувлалуш бола нах кийчбала безаш, сихха байдда кхыча коа баха безаш моттиг эттача, Іатта тІачовхаш хиннай: «ДІабала Манька, дІабала дІахо!».

Ведда лелача хана цар цІагІа дукха ха яьккхай Цулин Йвана. Боккъонца дар санна дола паспорт хьадехош хиннав из ше. Цун «паспортаца» кІайбарий контрразведка Іехаеш аьттув боалаш хиннаб подпольщикий.

ТкъесталагІча шера Іай Бакурча большевикаша яйта Грозне енай «Стук» яхаш кличка йола йоІ бувзамхо. Цо шийца денад Пятигорска юххерча хьунашка латтача партизански отрядага дайта пакет. Шеддахьийта доагІача из пакет «эстафетаца» дІадахьийта дезаш хиннаб грозненцаш. Цхьабакъда, из гІулакх тІадилла мегаргдолаш бола нах хиннабац. ТІаккха «Настенкас» ше дІадахьа лаьрхІад из Пятигорске новкъосташта. Пакет дала доагІачоа дІабе луш хилча, Грознера ваьнна дехача машиннаькъашка гІолла, дІа мел кхаьчача моттиге хетташ каьхаташ, нах лувцаш чубехкаш болча хьалашка Пятигорске кхача везаш дар.

Цу городе кхаччалца 12 дийнахьа никъ баьб цо... Мишта баьб? Боазаш болча грозненски машиннаькъахой новкъосталца товарни вагона тхов тІа хоаяьй из, хІана аьлча кхыча тайпара яхийта никъ корабаьбац. Іай, шийлача хана хиннад из. Иштта, масса йодача поезда вагона тхов тІа а хайна, чакхбала санна хьекхаш шийла мух а болаш, полтуви валенкаши тІаювхаш хиннале а, шелала гарре эгаеш...

Пятигорске кхаччалца бола из беррига бІаьха никъ бихьаб цо вагона тхов тІара Іо ца йоалаш: Маькха чІегилг мара кхы шийца кхача бихьабац цо, хІаьта хина меттел дуаш лоа хиннад. ГІоралаь пІелгаш, михо лергашка етташ шок. Из хало ла ца а могаш, вагонашта юккъе гІолла ше чуяхар кхерар. ХІаьта а, маьрша ший кхача езача дІа а кхаьча, дала деззачунга дІаденнад пакет.

Грозне юхабахьа никъ а хиннабац кхы дикагІа.

Подпольщикаша тІадехка тайптайпара, массаза а халеи вахара кхераме долеи гІулакхаш а нийца лоаллахарча городашка каст-каста аха езаш хиннай «Настенька». КІайча казакий патрулаша каст-каста поезда тІара Іоккхийсай из. Цу хана ший бІаьха никъ гІаш хьош хиннаб цо, цхьабакъда, парте заданиш кхоачаш ца еш-м йитаяц.

КІайча контрразведкана гучадаьннад Щебелиновкерча подпольни балхах дола хІамаш. цхьабакъда, из малагІча цІагІа хиннаб хІаьта а хайнадац цунна. Цудухьа бусс-бусса чухьежаш, бехке боаца нах лувцаш хиннаб. Гоннахьа кхесташ хиннаб кІайгвардейски аьхкаш. Денгара ди массаза доал кхерамегІа хиннад парте тІадилла гІулакх кхоачащдеш. ХІара минута гІулакх юкъагІдисар, лапар, къиза низаш дар, ер кхерам болаш хиннад. Топаш етташи хьалъэхкаши нах боабелга массаза а долаш хиннад. Боабара кхерам тІатесса бола баха нах унзарбаьннаб.

Кхы цхьаькха ди даьлча долла хІама юкъагІдусаргда аьнна хеталора. Цхьабакъда, денош дІаухар, хІаьта хІалак хулача дІакхаьчар ЦІеча Эскаро тІехьара тІаетташ хІамаш а йолаш бола, кІайгвардейски палачаш. Грозный ца йитача а дохадаьча деникински эскарах юхедиса доакъош тІехьашка долхаш даьттача Іаьржача фордагахьа ца байдача а баьннабац.

ТкъоалагІча шера марта кхы дІахецарг а йоацаш Грозный хьалаьцай ЦІеча Эскаро.

Грозне большевистски подпольни бувзамхо хиннача Анастасия Тихоновна Галенская, дакъа лаьцад халкъа боахам юхаметтаоттабечен дІахадегІабоалабечеи, парте ше хьожаьйча дІа а йодаш болх баьб. Из цкъа санна дуккхаза а хийржай кулгалдеча партийно-советски организацешка.

ХІанз персональни пенсионер я Анастасия Тихоновна. Гаьнна хьалха дІадахача, цхьабакъда, дицлургдоацача деноех дагадоагІараш дувцаш дешархошта, болхлошта, гІулакхерча наха, Советски Эскара тІемахошта хьалхашка къамаьлаш ду цо. Укх шера июль бетта 50 шу дизад из Коммунистически парте мугІарашта юкъе йола, хІаьта ший декхар дизза кхоачашдаь а йолаш накъайода из Сийлахь-йоккхача юбилейна.

А. ШТЕФАН,
персональни пенсионер, «Знание» яхача общества член.

НАЬХА ЗНАНЕШ ЛАКХЪЯРА

Укх кердача дешара шера партийни дешара системе 16 юххьанцара дешара школа хургья тха районе болх беш. Царех пхиъ укх шера духхьашха вІашагІъелла я, хІаьта 3 шоллагІча шерей, 8 кхоалагІча шерей балхаш деш я.

Дукха коммунисташи парте боацараши партийни дешара шоллагІча лагІа тІа баьннаб. Юххьанцарча дешара школай база тІа 29 марксизма - ленинизма лардаш Іомаю школаш вІашагІъеллай. КхоалагІча дешара шера программах болх беш марксизма - ленинизма лардаш Іомаю 12 школа хургья. Цу школашка марксизма - ленинизма лардаш Іомаеш эзар саг хургва. ХІанзе а пропагандистий кадраш вІашагІтехай парте горкомо. Царех 18 саг предприятей, учрежденей кулгалхой ба, 23 саг инженерно - технически болхлой ба, 10 саг юртбоахама специалисташи массехк саг хьехархойи ба.

Лораштa, хьехархошта, инженерно - технически болхлошта лаьрхІа шоай лоІаме марксизма - ленинизма лардаш Іомаю 26 семинар вІашагІъеллай. Царех 6 семинар марксистско-ленински философи, 5 КПСС истори, 6 Іилман коммунизма лардаш, 4 коммунистически кхетам баьлара дешаш Іомадеш хургья. Предприятей кулгалхоштеи юххьанцарча парторганизацей секретараштеи лаьрхІа парте горкоме партийно - боахама актива школа хургья болх беш. Цу школе хьехаргда парте горкома болхлоша, промышленностеи юртбоахамеи специалисташа. Укхаза Іомаергья марксизма-ленинизма лардаш, юртбоахама, промышленноста экономика, партийни строительства дешаш. Цу гІулакхо торо, хулийтаргья кулгалхойи парторганизацей секретарийи политически знанеш лакхъе. Цул совгІа районе болх беш хургья лоаман кхалнаха лаьрхІа вІашагІъелла политграмота кружокаш, коммунистически морала дешашта хеталь лектореш, ХІаьта Серго Орджоникидзеи Чкаловеи цІерагІча клубашка культура университеташ хургья болх беш.

Цу тайп-тайпарча дешара системаша торо хулийтаргья наха юкъера кхетама болх тоабе, цар знанеш лакхъе. Из гІулакх толамца чакхдаккхара доккхий декхараш хьалхашка латт юххьанцарча партийни организацешта.

Н. БОЙКО.
КПСС МалгІебина горкома политпросвещене кабинета заведующи.

ЦХЬАЬКХА А ЦІЕРА АЛА БОАБАЬБ

Укх шера сентябрь бутт болалуча деношка Шолжа довкъошка Т. Г. Гринь керте латтача бурув деттарий бригада бурув техача скважинера йоккха мехкдаьтта кІеж техар мелови тІоанашкара. «Старогрознефть» НПУ кхоалагІча промысла мехкдаьтта доахарашка дІаелар из.

Цу скважинера мехкдаьтта кІеж теха 15 ди-бийса доаллашехьа, промысловикаша СМУ гІишлошъеращца цхьана коммуникаци кийч а яь, скважинера газ сепарационни установке дІагІоргйола гІулакх дир. Цу скважинера дийнахь-бус хьайоагІа 250 эзар кубически метр газ дІаяхийтар газови магистрале гІолла мехкдаьтта чакхдоахачеи кхычеи предприятешка. Гуш махиллара цхьаькха а цІера ала боабаьб. Ер шу чакхдалалехьа паччахьалкхенна 51 эзар сом кхоле торо хулийтаргья цо. Иштта да мехкдаьттахоша Октябра цІейна кийчду къахьегама совгІат.

Т. ГУСОВ.

ДИКАЧА НАХАХ ХЬИНАР

Дуккхача Старопромысловски мехкдаьттахоша безаме моаршал хетт цунга, цхьабараша Паша оал цунах, вокхар — Просковья Петровна. Цхьабараша могаш-маьрша йий оал, вокхар-юбилейни шера цехера гІулакхаш мишта лел яхаш хетт, № 2 йолча Старопромысловски газцеха союза членаша шоай гІулакхий хьакъехьа хаттар ду. Цеха парторга нов. Кравченкос партбюро дІачуех из хьатІабоагІача бетта партийно-профсоюзни балха план цхьана вІаштІехьъяккхар духьа.

ТІагІертта къахьегарна иштта ше лархІийта мегад «Грознефтегаз» яхача треста № 2 йолча газцеха лаборанткайна Просковья Петровна Мамошенкона. Лоацца аьлча, гІулакхаш дукха да № 2 йолча газцеха месткома председатела Просковья Мамошенкой.

18 шу хьалхагІа, попутни газ чакхъяхареи тІехдика бензин дахареи производство йовзаш йоацача хана, балха ера къона кхалсаг Паша Мамошенко Солени балкерча Старопромысловски газзаводе.

Тайп-тайпара балхаш де дІайийцар из, юххьанца массе тайпа балхаш де дезаш хулар цун. ТІом сеца хала ха яр из, болх бе нах тоъацар, смена чакхъяьнначул тІехьагІа юхеІара Паша чакхйоахача газаштеи хьадеча бензинаштеи анализ еча лабораторе. Цига колбашцеи пробиркашцеи «бозбуамчал» леш йоаллаш хулар Обозина Маша.

Цкъа болх йистебаьнначул тІехьагІа «бозбуамча» йолча цхьан минута дІачуяьннача метте», доакъазалла» мичара воагІа а ца ховш вена тІаккхаьчар цунна треста керттера технолог, Юрий Лотиев.

— Хьо фу деш я укхаза, цу тІа а халат а доацаш. Хьа заводера араяла еза. шун смена йистеяьннай. — ХІаьта лаборантка Обозинайна бехк бергба ше аьлар цо («ГІулакх доацар чу ма воагІалва» аьнна хьалтеха доаллача каьхата цІелг тІа а хьекха), лабораторе распорядок толхаярах.

Кхо ди даьнналар лаборанткай Обозинайн гІонча йолча Мамошенкойн «тІавилачунца» дов хилча денз.

Цул тІехьагІа цІаькха а, болх беш 8 компрессор латтача машинни отделенена юхе гІолла тІехйоалаш латташ цІаьхха цунна духьалкхийтар «тІавиллар». Цхьабакъда, вож хІанз вацар сел цІимхара, цо болхлочунга хозза безаме моаршал а хаьтта, смена чакхъяьлча лабораторе дІачухьийхар из.

Смена чакхйоаллаш, чукъувлаш са а долаш, «ГІулакх доацар чу ма воагІалва» яха йоазув тІа долча наІара дІатІаяхар Мамошенко. Из дІатІа а кхачалехьа ни хьайийллар цунна, хІаьта технолога геттара чура-тІера а хинна йоахар — хьачуяла, хьачуяла Паша!»

Цунна сенах хов са цІи миштай—уйла йора болхлочо,—хІанз шоалагІа мара мича гу сона из бІарга.

Паша гІанда тІа Іо а хоаяь, къамаьл де волавелар технолог.

— ГІулакх миштад аьлча, дий Мамошенко, хьона хьайна гуш ма дий Ташкале дІа мел хьежача бурув детташ латтилга, скважинаш дукха йоах «Солени бер чу» а, хьалъергйолаш газови завод я, кхы тІа а попутни газ гулъю коммуникацеш, керда технологически оборудовани, керда 6 компрессор оттае лаьрхІад. Цу гІулакха, попутни газ чакхйоаккхача анализ ю лаборанташ кийчбе курсаш йохк оаха. Хьо ухаргйий цига деша? Болх йистебаьнначул тІехьагІа аха-м езаргья хьа — тІетехар цо.

Пашас дика лоархІа ца еш аьлар — Оля, фу дергда, хІанз а геттара зІамига ма йий са йиІиг-м хІаьта технолога цу юкъа кисара хьалдаьккхар йоазош дукнижкилг. «ДІаязъе» аьлар Пашас.

Цу дийнахьа денз цІагІара дезар де дезаш хиларал совгІа, кхы а дешар а качдера Пашийна.

Дукха ха ялалехьа цунна тІадехка баьлар установкашкара проба хьайиелгеи цул тІехьагІа цунна анализ елгеи.

Дешара денош чакхдаьлар. Чакхйоахача попутни газаи хьадеча тІехдикача бензинаи анализ ю квалифицированни лаборант а хинна дІаэттар Мамошенко.

Дlаухар шераш. Ондайоалаш латтар Оля, Паший йоІ, лакхлуш латтар лаборанткай говзал а. ХІанз цо ше а Іомабора къона лаборанткаш болх бе.

1952 шера июль бетта цеха партийни организаце тешам белар цунах, ший мугІарашка дІачуийцар цо из. Цунах дика болхло а во йоацаш агитатор а хилар.

Цеха партийни организаце дуккхаза а хийржай из партбюро членалла, хІаьта профсоюза членаша хІанз вІаштта шоалагІа хержай из шоашта керте, месткома председателалла.

№ 2 йолча газцеха коллективо, Советски Іаьдала 50 шу дизара сийна тІанийца социалистически декхараш толаме кхоачаш а даь, хІанз кхы а доккхагІа дараш тІанийцад.

Шеко яц, газовикаша, Старопромысловски мехкдаьттахоша цхьана, сийлахьча юбилейна — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара дика совгІат кийчдергхиларах, хІаьта цунна юкъе зІамига дакъа хургдац цар профсоюзни тхьамада Просковья Петровна Мамошенкой.

А. ТИЩЕНКО.

КАРЕЛЬСКИ АССР. Юбилейни шера боккъала а башха гІулакхаш карагІдаьннад кондопожски каьхатдерашта. Сийлахьарча цІей сийна тІанийца социалистически декхар хана хьалха кхоачашдаьд. БархІ бетта планал совгІа 6600 тонн гаргга боккъала а дика газетни каьхат даьд. ШоллагІча квартала балха итогех Кондопожски целлюлозно - каьхата комбината коллектива СССР Министрий Советеи ВЦСПС-и карара кара тела ЦІе байракх кхоачаьй.

Шоай торонаш мел я а хьежа, Кондопожа каьхатдераша лаьрхІад 7 ноябрь тІакхоачаш Даьхенна планал совгІа кхы а бІаьш тоннаш газетни каьхат лулга.

Сурта тІа: газетни каьхата ер рулонаш масса лелача каьхат деча ворхІлагІча машино тІалиста а яьнна хІанзза Іоьннай.

С. Майстермана сурт.
ТАСС фотехроника.

ДЕКХАРАШ ТІЕХКХОАЧАШДАЬД

Вай республикерча гІишлошъерашта дика йовз Грозненски аьшкбетона конструкцей завода коллективо арахеца продукци. ГІишлош хьал мел еча дІайода оаха арахеца продукци. Вайна ховш ма дий гІишлош хьалъеча бетон, маркхал, асфальт, столярни изделеш, аьшкбетон чІоагІа эшаши хоатташи хилар. Цар хьашташ дизза кхоачашдара ерриге шоай торонаш оарцагІа яьхай завода болхлоша. Цу даькъе завода мощность лакхъяра керда наькъаш лех инженерно-технически болхлоша, новатораша, рационализатораша, завода ерригача коллективо. Цох доккха беркат даьннад.

1963-ча шера заводо арахецаш хинна аьшкбетон 50 эзар гаргга кубически метр яр, хІаьта укх шера хьалхарча бархІ бетта арахийца продукци из миссел я. ХІанз заводе арахеца 12—18 метр хула балкаш, цІен тІайохка чура хара йола плиташ. ПКЖ яха плиташ кхоачамхилаал хул республикерча гІишлошъерашта. Кооперировании поставкаш ярах торо хилар гІишлон материалашца КъилбасеІа Кавказера, Ростовера, Краснодарера, Невинномыскера, кхыча городашкара гІишлон организацеш Іалашъе.

Цхьа дезал санна барт тайна къахьегаш ба тха заводе дуккхача къамех бола нах. Царна юкъе ба эрсий, нохчий, гІалгІай украинцаш, эрмалой, кхыча къамех бола нах. Советски Іаьдала 50 шу дузача денна дика къахьегама совгІат кийчдара доккхий социалистически декхараш тІаийцад цар. Итт бетта план 25-ча декабре кхоачашъе. 1966-ча шера хиначул къахьегама овсарле 5 процент лакхъе, арахецача продукцега дІабода мах планах лаьрхІачул цхьа процент лох а беш, паччахьалкхенна 40 эзар сом ахча кходе дерхІ.

Мишта кхоачашду юбилея сийна тІайийца социалистически декхараш? Завода болхлоша доаха къахьегама толамаша къьгга хьохьокх уж ханал хьалха кхоачашдергхилар. БархІ бетта план ханал 13 ди хьалха кхоачашъяьй завода болхлоша. Планах лаьрхІачул совгІа арахийца аьшкбетон 6 эзар кубически метр, маркхал 4 эзар кубически метр, хІаьта асфальт 11 эзар тонн я.

Къахьегама овсарлен план 15 процент тІехкхоачашъяьй, хІаьта арахецача продукцега дІабода мах планах лаьрхІачул 3,3 процент лохбаьб. Из бахьан долаш паччахьалкхенна кхоаьд итташ эзараш сомаш ахча. Гуш махиллара Октябра цІей сийна тІанийца социалистически декхараш хІанзлехьа кхоачашдаьд.

Иштта лакха дика толамаш доахача къаьстта дика къахьегарца белгалбаьнна ба бетонщицаш Л. Рубенчик, М. Гериханов, Ш. Гиреев, электросварщикаш А. Абазаева, Н. Лыкова, слесараш Н. Изотьев, Ф. Грохов, кхы дуккхабараш а. Юкъера лаьрхІача хІара сменах нормаш 125—130 процент кхоачашъю цар.

Дог гІоздоаха къахьегама толамаш доах рационализатораша а укх юбилейни шера. Цар еннача рационализаторски предложенеша духхьала ах шера паччахьалкхенна баь пайда 47 эзар сом да.

Рентабельно предприяте болх а беш хьахиннача пайдо вІаштІехьдалийтар Іаьржа форда йисте, Лазаревске салаІара база хьалъе. Цига шоай дезала членашца салоІаш хилар шин бІаь совгІа болхло. Пхе дийнахьа болх а беш, салоІача хІирага даьлча денз завода кулгалхоша, профсоюза заводской комитета къаьстта чІоагІа теркам тІаухийт болхлошка культурно салаІийтара. Каст-каста городал арахьа, доалахарча республикашка Дагестане, хІирий мехка салаІа баха хул болхлой. Заводе болх беча художественни самодеятельноста кружоке а дукхагІа дакъа лоац хІанз болхлоша. Доаха къахьегама толамаш а дикка лакхденнад.

Къахьегама овсарле лакха хиларах кхоачамбаь Іац завода болхлой. Цар чІоагІа къовсам лоаттабу арахецача продукце дикал лаккхъяра а. Цох дика беркат даьннад тхона.

ДІадахача шерашка каст-каста дукха брак хулар арахецача продукцена юкъе, дукха каьхаташ ухар продукци во я яхаш. ХІана дикка кІезигъеннай брак. Цхьабакъда цох кхоачамбаь Іе йишйолаш дац. Цу даькъе кхы а дукха балхаш де деза коллективо. Цудухьа завода партийни организацеи профсоюза заводской комитетеи инициативах вІашагІъеллай продукце дикалга хьежа технически инспекци. Цо нахадлаш тІахьожам лоаттабу пехаша беча балха, ханнахьа дІадоах балха тІа нийслу кхоачамбоацараш. Комиссе юкъе дакъа лоацаш ба коммунисташ Т. Закоева, В. А. Котельников, кхыбараш.

Арахеца продукци дикагІа хилийтара тхогара гІишлон организацеш дІадехар дукха да. цунга хьежжа тхона продукци хьаккхухьийтача Нохч-ГІалгІай рудай йоацача гІишлон материалий управлене коллективагара оаха хьадехар а дукха да. Цо хьаккхухьийтача жагІана, гІомара, кІира юкъе дукха кхоачамбоацараш хул. Аьшкбетона изделеш дикагІа хилийтара дІадаха леза уж кхоачамбоацараш управлене хьаккхухьийтача продукцена юкъера.

Керда техникеи технологеи производства юкъеяхьара гІулакх а дика лел тха заводе. Оаха арахеца йолаяьй йІовхал довш йола аьшкбетона блокаш. Уж эшаш я трубчати пишкашта. Тха заводе КъилбасеІа Кавказерча заводашка эггара хьалха арахеца йолаеннай из продукци. Шера планах уж арахеца езаш яр 20 эзар кубически метр, хІаьта хІанзлехьа уж арахийцай 22 эзар гаргга кубически метр. Дукха ха йоацаш караерзаяьй арматура ю ЭТУ-1 яха установка. Цу шин мероприяте шера кхоле вІаштІехьдоалийт 150 тонн болат.

Уж лакха толамаш даха вІаштІехьдоал хІара бетта яхье яьннача коллективаша доахача толамашта итогаш а еш, балха тІа нийслу кхоачамбоацараш сиха дІададахарах, къахьегама овсарле лакхлургйола наькъаш лехарах. Хьалхара моттиг лаьккхача цеха коллектива лу завода караракара тела ЦІе байракх.

КарагІдийнна дикадараш дукха дале а цхьадола кхоачамбоацараш нийслу тха балха тІа. Тха заводе керттерчарех лоархІаш я хьу чакхйоаккха цех. Хан-ханнахьа хьу ца хиларах цахадлаш паччахьалкхен декхар тІадусаш хьайоагІа из. Шийй ханнахьа столярни изделеш дІаккхачац гІишлошъерашка, цар плана а чІоагІа Іаткъ из. Из кхоачамбоацар дІадаккхара а ерригa торонаш оарцагІъяха еза.

Тхо дог тийша да Октябра цІейна дика къахьегама совгІат кийчдергхиларах.

С. ПОПОВ,
Грозненски аьшкбетона конструкцей завода производственно-технически отдела начальник.

«СЕРДАЛО»
2-гІа оагІ. 26 сентябрь, 1967 шу.

РУМЫНЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКЕРЧА Быстрица яхача хи тІа хьалъеш латт кхойтта гидроэлектростанцех латта каскад. Цар мехка халкъа боахама хІара шера тергья 1938 шера Румыне ерригача электростанцеша еннар миссел электроэнерги.

Сурта тІа: кхойтта ГЭС-ах цаІ йолча Бакэу II яхачун машинни зал.

Аджерпресс—ТАСС-а сурт.

ШИ ЦІЕЙ ДЕЗДЕРГДА

Сийлахь -боккхача Октябра 50 шу дузача дийнахьа 35 шу доал грозненски трамвая а.

1932 шерралца кхоачамболлаш пассажирски транспорт яцар мехкдаьттахой городе, Нохч - ГІалгІайчен столице. Октябрьски района 56-ча участкера Іоболабенна города йистте гІолла Іо а бахе, Консервни завод йолча тІолла Шолжах а баьле, «Грознефтяная» яхача станце гІолла Заводской районерча кирпишкий заводе кхаччалца бодаш хиннача «Грознефта» готтигача машинаькъо вІашагІъювзаш яр керттерча даькъе Октябрьски райони, городи, Заводской райони. Дийнахь-бус 3-4-зза цу новкъа гІолла йоагІар болхлой предприятешкеи городашкеи кхувлаш хинна болхлой поезд. Автобусаш геттара кІезига лелар, цар вІаштІехьдалацар тІа-тІа дукхагІа хулаш бола баха нах дІа-юха кхувла а дегІаухаш йолча городеи районийн промышленноста кхоачамбе а.

Правительства яьча решенех город Грозне трамвай йилла йолайир 1930 шера. 1932 шера Октябрь бетта хьалдаь даьлар трамвайни депо цхьадола дакъа, трамвая наькъа электрониз тела подстанци, трамвая наькъаш дехкар депора даьнна Загородни, Ленина, Фабричны улицашка гІолла Нефтебазана юххерча машиннаькъага кхаччалца.

Город Грозне эгтара хьалха трамвай йолаялийтар 1932 шера 7-ча ноябре, Советски Іаьдал даьнна пхийтта шу дузача дийнахьа. Трамвая ерригача маршруташка лийннараш 10 трамвайни поезд яр. Никъ кхоачалуча остановкашка юхахьовза йиш йолаш яцар трамвай, цудухьа тІехьатесса вагон лаьрхІа цу гІулакха аьнна яьча разъезде тІехьатувса езаш хулар трамвай лехкачунни кандуктореи. ТІехь - тІехьа дукхагІа дІашеръелар трамвай, дІаьхделар трамвая наькъаш, дукхагІа хилар трамвайни вагонаш.

Сийлахь - боккха Даьй-мехка тІом болалуча хана трамвайни наькъаш дехкар вокзале, консервни заводе, Заводской районе кирпишкий заводага кхаччалца. Октябрьски районе групповой конторана хьалтІаоттар трамвай. Цу ханале 22 трамвайни поезд яр инвентаре.

Сийлахь-боккха Дай-мехка тІом болабелар. Трамвая дукхагІа бола кадрови болхлой шоай Даьхе лорае дІабахар. Халача хьалашка болх бе бийзар трамвайщикий коллектива. ЛаьрхІа доарахошта аьнна кийчъяьча трамвая вагонашка вокзалера Іо а увзаш, школашка яхкаьча госпиталашка дІателар тІем тІа човнаш хинна боалабаь унахой, хІаьта иштта заводашка балха дІаккхувлар болхлой а.

ТІом чакхбаьлар. Дуккха трамвая кадрови болхлой шоаш хьалхагІа хиннача трамвайни боахаме балха юхабаьхкар. ТІом лаьттача шерашка бохабаь хинна шоай трамвая боахам юхаметтаоттабе йолаелар трамвая болхлой коллектив. 1950 шу долалуш из юхаметтаоттабаь а льнна, шоай боахам шербеи чІоагІбеи оарцагІъяьлар трамвая коллектив, хІаьта 1956 шу долалуш цун из де вІаштІехьа а даьлар. Цу хана 38 километр дІаьха дар трамвайни наькъаш, трамвайни пассажирски вагонаш 94 яр. Царца 1956 шера дІа-юха вигар 46 миллион саг. 10 шу даьнначул тІехьагІа, 1966 шера 55 километрга кхоачаш дІаьхделар трамвайни наькъаш, 170 вагон яр трамвая боахаме, хІаьта цу шера цар дІа-юха вигар 64 миллион саг.

Лакхе йоалаяьча цифраех, хьагучох, ший ткъаь пхийтта шу дузаш чІоагтІа шер а бенна, Нохч - ГІалгІайчен мехкдаьттахойи химикийи йоккха индустриальни городах дІахала йиш йоаца, айхха цунца дувзаденна дакъа а хинна дІаэттаб трамвайни боахам хІанз. Ленина улицагІа машиннаькъа кІалгІолла чакхйоалаш путепровод яьчул тІехьагІа, кхыча трамвай тІа ховша ца безаш города районашка баха нах дІа-юха кхувла йиш йолаш ба трамвая управлене болхлой. ХІанз Черноречье яхача поселкерча нахага трамвайна тІера Іо ца боалаш городе гІолла чакх а баьнна, консервни заводе баха йиш я, хІаьта Октябрьски района 56 участкерчарга Заводской района пруде кхаччалца, «Минутка» яхача остановкера Заводской района Кирова цІерагІча поселке кхаччалца.

ХІанз а кхоачамбоацараш да трамвая балха тІа. Царех да цхьайолча моттигашка цхьалха наькъаш мара а доацаш, трамвай сихха лелара новкъарле еш хилар. Уж тайпа кхоачамбоацараш укх гаргтарча шерашка дІадоахаргда. Шолха наькъаш дахка лаьрхІа Заводской районе, Октябрьски районе, вокзалерча участке. ХІанз шоллагІа никъ буллаш латт Черноречье яхача поселке, Заводской районе кирпишкий завода юхе трамвая шоллагІа депо юллаш латт. Троллейбус леларгйола моттиг хоржаш латт Калинина цІерагІча поселкера машиннаькъа вокзалага кхаччалца, Ленина улица йоаххала Заводской районе пруде кхаччалца.

ХІанз а трамвая управлене балх беш ба 25 шера цига болх баь дукха къахьегама ветеранаш. масала, дукха ха йоаццаш Ленина орден енна вагоновожати йола нов. Головченко Лидия Павловна, вагоновожати йола Тихомирова Анна Радионовна, движене керттера инженер Петров Михаил Михайлович, депо паспортист Лазаренко Иван Иванович, депо мастер Симаков Борис Федорович, кхыбараш.

1967 шера 8 бетта пассажираш дІа-юха кхувлара план кхоачашъяьй, дІа-юха вигав 42417 эзар пассажир. ШоллагІча квартала хьокхамех республикански Сийлен доска тІа яькхай трамвая Управлене коллектив.

Советски паччахьалкхен 50 шу дизарен трамвая 35 шу дизарен сийна доккхагІа дола социалистически декхараш тІа а ийца уж кхоачашдеш я трамвая управлене коллектив.

А. ШИЛОВ,
трамвая Управлене ПТО начальник.

ДОАКЪАР КИЙЧДУ

Боккха теркам тІабохийт Ведана района Ленина цІерагІча колхоза хьайбаш леладераша Іанна кхоачамхилдал доакъар Іалашдара. Планах 1800 тонн силос йолла езаш ба укхаза, хІавта хІанзле 1300 тонн еллай. Силос йоллаш хьинаре къахьег Садулаев Гилане № 4 йолча бригада. ХІанзле укхаза пхи бІаь тонн силос елла яьннай. Из йолла езачул бІаь тонн совгІа я.

Иштта кийчъеш я йол а. Эшача ши эзар тоннах хІанзле цаІ-ах эзар хьекха яьннай.

Доакъар кийчдара гІулакх дика кхоачашду Пашаев Беса кулгалдеча же-товарни ферме. Дерригача хьайбашта мел эша доакъар Іалашдаь даьннад.

Доакъар Іалашдеча дика къахьег тракториста Габашев Бауде, шофераша Насагаев Сайде, Гайрбеков Маждас.

П. ПОПОВ.

Мишта кхоачашду юбилейни шерара декхараш?

«СИГАЛЕ» ДЕРРИГАНЕНА ЯЦ БЕХКЕ

Календараш «гІеллуш» латт, гаргагІерт доккха цІей. ТІехь-тІехьагІа шерагІа ярж юбилейни декхараш кхоачашдеча социалистически яхь, хІара къахьегамхо, коллектив -шишийн тайпара совгІаташ кийчдеш бІ цунна сихбенна.

Октябра сийна доккхий декхараш тІанийцад Наьсарерча юртбоахама къахьегамхоша а. Мишта кхоачашду уж укхаза?

Юбилейни вахте латтарий цхьадола толамаш ца лаьрхІача геттара тІехьайнсай район. ДІадахача шера хинначул дуккха кІезигагІа йоах укхаза шура, фермашта социалистически декхараш меттел шоай беттара, квартальни задании а кхоачашъюзац.

Саг тешаргвоацаш кІезига я доахана приплод. Юкъера лаьрхІача бІаь Іатто 38 Іасилг мара даьдац укхаза, уж а дерригаш хьалкхедой тамаш я. Іунал во дарах тайп-тайпара лазараш а хулаш дов уж. Масала, духхьал цхьан «Экажевский» совхоза Іаьлий-Юртарча ферме август бетта 10 Іасилг деннад. Гонга кхаччалца болча хоттала лат уж, наггахьа мара дІакхачац царга миста ца енна шура.

Дерригаш а дІалаьрхІача укх шера хьалхарча ворхІ бетта районе деннад 1740 гаргга бежан, устагІа, хьакха.

ДІадахача Іай доакъар ца а тоъаш доахан меца латтача хана каст-каста собранешка, совещанешка вІашагІбетталора кулгалхой — фермашкара халонаш ювцар, дехке бувлар дІадахача шера гуйрана доакъар Іалашдеча хана шоаш мела хиларах.

Цудухьа чІоагІо йир укхаза 5700 тонн йол, 50800 тонн силос, 23000 тонн ча Іалашде аьнна.

Гуйра хьатІааттай. ХІанз уж тоннаш хагаръе велча дега новкъа хул. 13 сентябрь хьатІакхоачча 1200 тонн мара хьа ца гулдеш деррига ча кхашка уллар, йол 2694 тонн мара Іалашъяьяцар. Ялата а силоса а дІайийна хьажкІаш ІажагІлуш латт, гидуаргаш чуэца йолаеннай, бакъда укхаза хІанз а Іалашдаь моша доакъар 2000 тонн гаргга мара дац.

Иштта да хьайбай боахамера гІулакхаш. Кхы дикагІа лелац кхашкара дараш а. Бахьанаш дукха да.

Йоккхий халонаш яр ахархошта укх шера хьалхашка эттараш. Каст каста делхача догІашта кІалхара дахадезаш дар дика хьийкъа ка бола ялаташ. Цу тІа йоачаш хургйолга, хаоттам во хургболга ховш а хиннад укхаза хьувкъам чуэца болабалале дукхха хьалха.

Из хьахьокх укх шера 27 июне ялаташ чуэцара хетаяь укхаза хиннача КПСС райкома пленумера газета отчет йийшача. Цу догІашта, халонашта вай болча низаца цхьатарра духхьал а этта 12 балха дийнахьа чуэцаргба вай хьувкъам, кхоачашдергда юбилейни декхар, яхаш дувц цар тІа. Из низ боккха ба! Районера 9000 гектар ялаташ чуэцаш хургья 73 комбайн, 55 жатка.

Дог гІоздоах цу трибуна тІара дийцача дуккхача дешаша. ХІаьта а болх дІаболабелча кхыча тайпара хилар гІулакхаш. ЛийрхІача тайпара духьал бакхханзар морхашта низ. ЦІайха денача дийнахьа кхашка вахача вІалла догІа делхаргдоацаш санна сатийна бора болх, дукха латтар сена комбайнаш. Во бар тІахьожам.

Иштта кІезига пайда эцаш дІаухийтар дукхагІа долча боахамашка юкъ-юкъе уха хоза денош, сиха дицделар комплексни хьисапе ялаташ чуэцаргза яхаш дийцар а. Наггахьа мара гацар комбайна тІехьа ча дІауза волокушаш, нохараш тІехьдола тракторaш, сеялкаш.

Къаьстта во лелар гІулакхаш «Назрановский» совхозе. Цигара директор нов. Газдиев ше агроном ва. Цунна ха дезар укх йоачаш йолча шера жаткашца кІезигагІа а хьокхаш дукхагІа дола кІа хьоккхаше а аьрдача дикагІа долга. ХІаьта укхаза цу гІулакха уйла йинзар. Касарех хьекха доккхача кхашка улла кІа дохкалуш латтилга гуше а хьекха Іодиллар 1836 гектар кІа (совхозе деррига а ялата лаьрхІа чуэца дезар 2420 гектар мара а хиннац).

Дега бохам хиланза Іелац хІанз цу совхоза кхашка вахача. Аьлти-Юртарча фермана юхе гІолла тракторни бригаде дІаводаш 70—80 гектар хиллал йолча участка тІара кІа деррига а аллийсад. ХІаьта а укхаза из къайладаккха гІийртачоа тара ба. Цхьа хІама текхаяьй кІи касараштa тІагІолла, цІи йиттай, сихагІа аха доладаьд из лаьтта.

ХІаьта а къайладаккханза дисад кІа: оахама кІалхара хьааракъед нака пІелгаш санна сома канаш дола кІи цІовнаш.

КІеззига хІахо ваьлча из санна доккха цхьаькха кха улл. Цу тІа а из санна ийрча сурт да...

Нагахьа санна из кІа телха доладеннaлга шоашта гучадаьлча кІезига йолхьийнгашца хьоадеш довсардахийта даларе, е «Экажевский» совхоза Наьсар-Кертерча отделене санна нах ара а баьха касараш кІалтІадаьха даларе доврглацар кІа. Бакъда, из укхза даьдац.

Цудухьа дукха кІа дайнад цу совхозе, юбилейни декхараш меттел шийн план а кхоачашъе мегадац цунна.

«Экажевски» совхозе «догІаша» гектара тІара 12,5 центнер мара кІа чуэцийтац.

ДукхагІа долча даькъе уж дакхехьа дийца кхоачамбоацараш бахьан долаш ше тІанийца юбилейни декхар кхоачашданзар районо. Даьхенна хІадала лаьрхІача 8.850 тонн ка болча ялатах 6000 гаргга тонн мара деланзар (хьажкІаш а тІех лаьрхІача районо тІанийца декхар да 18.850 тонн).

Гурахьа дув ялат дІалера дикагІа йола ха хьатІаэттай, бакъда, Наьсаре хІанзчул тІехьагІа аха дезаш 900 гектар гаргга лаьтта да, планах аха дезача 12000 гектар аябах 1500 гектар совгІа мара аьхадац.

Иштта сурт дар районе дукха ха йоаццаш КПСС райкома юбилейни декхараш кхоачашдара хетаяь пленум хулача деношка. Бакъда, пленуме къамаьл даьрашка ладийгІача вІалла хІама ца хилча санна хеталора.

—Районе мел дийлхача догІаех 80 процент тхоай совхозе дийлхача санна хетт сона,—аьлар «Экажевски» совхоза партбюро секретара нов. Арчакова.

Цул тІехьагІа трибуна тІа ваьннача цу совхоза керттерча агронома нов. Албогачиева дІахо яьшхар из уйла:

— ЧІоагІа Іаткъар тхона йоачаш,—йоахар цо. — болх хьабе мегарболаш шийтта ди мара данзар совхозе.

—Доккха зе дир тха боахама догІаша, — аьлар «Назрановский» совхоза профсоюзни комитета председатела нов. Тумгоева. — дукха дайра тха хьекха Іодилла кІа.

«Октябра 40 шу» совхова директор нов. Арапиев хиннавецаре цу тІехьдисача боахамий «догІаша ца битача» кулгалхоех теша а мегар...

— Тха боахамa кхаш тІа а цахаддаш Іаьржа догІан морхаш лаьттар, — яхаш дувцар Эдалгире. — Юххьанца хоза денача деноех пайда кІезига эц яхаш газеташа беххаш доахар тхох. Из критика оаха хьатІанийцар, эргабаьккхар болх. Цудухьа ца доадеш тхоай мел дола ялаташ догІашта кІалхардаха кхийра тха. Юбилейни декхараш тІехкхоачашдир! Задани 170 процент кхоачашъяьй.

Района кхыча боахамел ах бутт хьалха хьувкъам чуийца яьлар из совхоз. ХІара гектара тІара 19 центнер кІан 20 центнер мукхи баьлар укхаза. Планах 1475 тонн мара дала ца дезача 2517 тонн кІан мукхи дІабелар совхозо Даьхенна, кхоачамхиллал чутессар шийн складашка дІаде фу.

Цу масало цІаькха а хьахьокх районе ялаташ чуэца, лаьтташ аха, доакъар Іалашде торонаш хинналга. Цу тІа кІезига хиннадац укхаза болх бе мегаргбола деноош. «Назрановский» (кІа дукхагІа дайнача) совхоза гидротехника нов. Цолоева июлеи августи бетташка 31 ди догІа ца делхаш хиннад, районе царех 14 ди хийцца балхаш де мегаргдолаш хиннад аьнна хоам бир тхога.

Вешта аьлча, морхаш, сигале дукха бехке е езаш дац Наьсарера гІулакхаш.

М. ЗАНГИЕВ.

ГІУЛАКХ ДИЧА ХЬУВКЪ СВЕКЛА

Республика беррига а къахьегамхой санна Октябра 50 шу дизара сийна яхье а баьнна къахьегаш ба тха совхоза кхаш леладераш. ДІадахача шера гурахьа болабелар укх юбилейни шера хьункъама йоакхо е. Свекла дІае къоастадаь 662 гектар лаьтта ханнахьа аьха а аьха кийчдир, оаххаше а удобренеш а товсаш. Агротехнически лоацпача хана дІайийра ерригa шекара свекла, хаоттама хьалаш уж балхаш дара аьттув болаш доацпаше. Дерригача кхай тІа дІадийнар цхьа зІирг тоха дикагІа дола фу дар. Цул совгІа фуца лаьтта йийшар минеральни удобренеш. Шекара свекла дІайийра СКРН-12 яхача селлкашца. Цу тайпарча сеялкашца дІайийнача шекара свекла мугІараш нийса хул, фуи удобренеши доаггІача тайпара кІоарга Іочуйолх лаьттах.

БІаьстан юхье йокъал эттар. Из бахьан долаш дІадийна фу ханнахьа хьатІадаланзар, хІаьта хьатІадаьнначул тІехьагІа а баьцовгІаш низ болаш яцар. Цхьабакъда кхашка тайсача удобренеша, тІехьа дале а дийлхача догІаша шоай гІулакх дир. Дика хьатІаяьлар шекара свекла, баьцовгІаш чІоагІъелар. Цул совгІа нийлха йоацаши мугІараш нийсенлар. ЦхьоалагІча отделене Мацаев Баха, Мусаев Докка, Хаджи-Муратов Докка, шоллагІча отделене Мацаев Авалу, Цакаев СаІида кулгалдеча звеньяша доаггІача тайпара гІулакх дир шекара свекла плантацешта. Кхаш леладераша хададза йоакхо ярах вІаштІехьдаьлар шекара свекла дика хьувкъае.

ХьатІакхаьчай мерза овлаш чуэца ха. Ткъаь пхелагІча августе дІаболабелар тха боахама кхаш леладераш шекара свекла чуэца.

Хьалхарча гектараш тІара яьннача продукце хьахьекхар тІанийца декхараш дикка тІехкхоачашде йиш хургхилар. Иштта, шоллагІча отделене шекара свекла лелаераша хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 350 центнер чуэц мерза овлаш. Кхы а дикагІа шекара свекла хьувкъаяь гектарникаш ба тха совхозе. Масала, Автаев Мухьмада 501 центнер яьккхай гектара тІара. ХІаьта звеньевой волча Л. Хаджимурадова хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 400 совгІа центнер шекара свекла чуийцар.

Тха совхоз декхарийла я шекар доакккхача заводе 12500 тонн шекара свекла дІаяла. Цхьабакъда хІанз хьагуш долча суртага хьежача тха вІаштІехьдаргда 17 — 18 эзар тонн заводе дІаяхьийта.

Дукха шекара свекла Іайний хІанз кхашка. Цун бахьан да шекар доакккхача заводо, графи тІехкхоачашъяьй яхаш, тхогара мерза овлаш дІа ца эцар. ТкъоалагІа сентябрь тІакхоачаш кхаш леладераша шекар доакккхача заводе 2988 тонн дІаяхьийтай графиках йоагІар 2500 тонн мара йоацача. Фу дергдар-теш шекара свекла лелаераша из культура кхы а дикагІа хьувкъаяь хиннаяларе?

Тха кхаш леладераша дош деннад ткъаь пхелагІа сентябрь тІакхоачаш паччахьалкхенга шекара свекла йоххара план кхоачашъе. Цхьабакъда, хІанз санна мара шекар доакккхача заводо продукци дІа ца эце кхаш леладерий вІаштІехьдаргдац йиллача хана план кхоачашъе. Ерригача совхозе юкъера лаьрхІача 280 центнер шекара свекла йоакхх хІара гектара тІара. хІаьта къаьст-къаьстача бригадаша, звеньяша — 320 е совгІа центнер.

Цу тайпарча лакхарча къахьегама толамашца накъаболх тха шекара свекла лелаераш Октябра цІейна.

А. КУЮМДЖИЕВ,
Урус - Мартана района «Красноармейский» яхача совхоза агроном.

ДІАДУВ ФУ ДИКА ХИЛЧА...

Боахама экономика лакхъяра лоархІаме да хІара гектара тІара дукхагІа ялат даккхар. Боахама кулгалхошта, специалисташта ховш да лакхарча сортах дола фу лакхача хьувкъама лард йолга. Іа мелла дика лаьтта ахарах, цунна удобренеш тувсарах, кхы мел дола гІулакхаш дарах фу дика ца хуле ялат хьувкъаргдац. Цудухьа района дукхагІа долча боахамашка цу гІулакха чІоагІа йоакхо ю.

Дика кийчдаьд района боахамаша фу укх шера а. Кирова цІерагІча колхозо ханнахьа кийчдир цхьоалагІча классах дола гурахьа дувча ялата фу — 3000 центнер кІа, 2700 центнер мукх, 1200 центнер рожь. Тоъал Іалашдаьд бІаьстий ювча культурай фу а. ХІанз гидуаргий фу цІендеш ба колхозхой.

Фу Іалашдара балхаш лертІа вІаштІехьдахара дукха гІулакхаш даьд колхоза керттерча агронома Чубенко Петр Степановича. Цун вІаштІехьдаьлар хьаттарча болхлоша дийнахь а бус а болх бергбола хьалаш оттаде.

Иштта боккха теркам тІабахийтабар фу Іалашдара «Чeрвленский» яхачеи Ленина цІерагІчеи колхозашка. Бакъда, Ленина цІерагІча колхозе рожа фу догІаша дошадаь кІезига - дукха толхадаьдар.

Аланза даргдац «Коминтерн» яхача колхозе хІанз а тІехь цхьаккха а килограмм бІаьстий ювча культурай фу Іалаш ца даьлга. Болх беш яц колхоза хьаттара ялат цІенду машинаш а. Иштта во хІана лел колхозе фу Іалашдара балхаш, аьнна оаха хаттар дича, склада заведующи волча нов. Каюмова жоп делар: — Болх бе нах боацаш латт тха ялат цІенду машинаш а кхылола балхаш а.

Из а бехк тІерабоаккхаш бахьан дац. Иштта, сиха бац бІаьстий дІаювча культурай фу кийчдара «Червленский» яхача колхозе а. Укхаза кхыдола бахьанаш лех. Укх тайпара къамаьл ду укх колхозе: «Нах а, машинаш а болх дукха хиларах кхоабац фу цІенде». Бакъда, деррига де дезар де кхувргдар нагахьа санна хьатта беш бола болх шин сменах боре.

ХІанз района цхьадолча боахамашка гурахьа дув ялат дІаде доладаьд. Из болх лертІа чакхбаккхара чІоагІа лоархІаме да деррига фу цхьоалагІча классах хилар. Укх массехк дийнахьа фу цІендара балхаш сихде деза из болх во лелача боахамашка.

Н. ШАБАНОВА,
Шелковской районни контрольно-фуна лабораторе заведующи.

ХИЛА ЙИШ ЯЦ КХОАЧАМБОАЦАРАШ

Ачхой - Мартана района «Лермонтовский» совхоза кхаш леладераша дика хьувкъаяьй силоса лаьрхІа йийна хьажкІа. ХІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 250—300 центнер моша доакъар чуэц механизатораша, планах лаьрхІар 200 центнер мара йоацача. Цхьабакъда, иштта дика хьувкъадаь доакъар шийн ханнахьа чуийца даккхара дукха сагота бац боахаме. Планах деррига а Іалашде деза моша доакъар 18520 тонн долча хІанзалца Іалашдаьд 6839 тонн мара дац. Кхы а вогІа латт боахаме гІожа доакъар Іалашдара гІулакх. Масала, цхьоалагІчеи йиълагІчеи отделенешка вІалла а Іалашдаьдац гІожа доакъар. Механизатораш оарцагІбала беза хІанзалца данза дисар юхаметтаоттадара. СихагІа чуийца яккха еза силоса йийна хьажкІа.

Дукха моттигаш нийслу моша доакъар чуэцача болх беш йола комбайнаш йохаш. Иштта йиълагІча отделене моша доакъар чуэцаш кхоъ комбайн я. цхьабакъда хІанз шиъ мара йисаяц кхашка — цаІ ехай. касталашха тоаяь йоале тамаш йолаш а я. ХІаьта йисача шинне а бац болх Іа-яха дика. Каст-каста цхьаца лоадамбоаца бахьанаш а нийслуш кхашка латт уж.

ЦхьоалагІча отделене хІанз а 1750 тонн мара силос Іалашъяьяц, ерригa Іалашъе езар 3500 тонн йолча. Боахама кулгалхоша лаьрхІад йиса 1750 тонн силос шоллагІача полеводчески бригаде Іалашъе. ТІаккха Іай из лаьрххІа транспорт а увттаеш хьатІаувза езаргья. Цох фермана зе хургда. Боахама кулгалхоша хІанззе а уйла е еза ферма доазо тІа планага хьежжа доакъар хьатІаоазара.

Во лел совхозе Іай хьайбаш чулаттаргдолча помещенешта ремонт елга а. Ерригача помещенешка кІийле тоаянза я хІанз а. ХІаьта цхьацйолча помещенешта цаІараш еІаьц, кораш чІоагІдаьдац, дукха помещенеш я тховнех лалар чуухаш. Иштта, цхьоалагІча шурий - товарни ферме Іаьсий чудоахкалеча помещенена уй Іотехадац, клеткашта ремонт яьяц, кораш чІоагІдаьдац. Цул совгІа ферме хьалъяь коровник тІа тхов а тилланза я. Геттара воча хьала тІа я цу ферма цхьа коровник. Дукха ха йоаццаш цхьа оагІув хаьрцаб цун. Йисар цхьа бахьан тоаьйй. Цхьабакъда хьайбаш чуоттале кхераме я из.

Дукха ха йисаяц хьайбаш чусоцале, цудухьа сухалбе беза ерригача помещенешта йоагтІача тайпара ремонт яра, хьайбашта кхоачамхиллал тайп-тайпара доакъар Іалашдара.

А. АЛБАКОВ.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ БОЛХ ВІАШТІЕХЬБАЬККХАБАЦ

Укх деношка района боахамий хьайбаш леладераша юбилейни шера баьча балха итогаш яьй. Мишта кхоачашду цар юбилея сийна тІанийца социалистически декхараш?

Лакхара декхараш тІанийцалар Куйбышева, XX-ча партсъезда цІерагІча колхозий хьайбаш леладераша. Шоай дош кхоачашдаьд цар, хІанзле паччахьалкхенга шура йоххара шера план кхоачашъяьй шинна а боахамо.

Лакхара къахьегама толамаш даьхад цу боахамий дуккхача доярկаша а. Иштта, XX-ча партсъезда цІерагІча колхоза доярка Ахмадова Яхасше лелабеча хІара Іаттагара 1600 килограмм шура яьккхай, тІанийцача социалистически декхарех яккха езар 1800 килограмм йолча, 1500 килограмм яьккхай Успаева Хедис, Сатабаева Яхматас 1450 килограмм. Социалистически декхараш кхоачашде гарга ба Куйбышева цІерагІча колхоза дояркаш М. Дениева, К. Якаева, Х. Абдулхаджиева.

Во лелац паччахьалкхенга шура йоххара гІулакх Ленина цІерагІча колхозе, «Южный» яхача совхозе.

Хьайбаш леладераша юбилейни шера бархІ бетта баьча балха итогаша хьахьокх къахьегамхой болх лертІа вІаштІехьбаьккхача, кхетама болх нийса лелабеча, материальнии моральнии бевам совбаккхара йоакхо еча боахамашка производственни хьокхамаш дика долга.

Бакъда, цу тайпара дика лелац хьайбаш леладерий болх района дерригача боахамашка. Царна юкъе да района доккхагІдола боахамаш— «Шалинский», «Джалка» яха совхозаш. Иштта, «Джалка» совхоза хьайбаш леладераша паччахьалкхенга шура йоххара шера план хІанз а 65 процент мара кхоачашъяьяц, хІаьта «Шалинский» совхоза коллективо 61 процент.

Аланза даргдац укх тІеххьарча хана «Шалинский» совхоза кулгалхоша, специалисташа хьайбаш леладерий болх тоабара дукха гІулакхаш делга. Иштта, зоотехнически бокъонаша дІадеххача тайпара доахан кхабара рацион оттаяьй боахаме, цу гІулакхо дикка лакхъяьй хьайбай продуктивность. ХІаьта ветташ дола доахан доакъара лаьрхІа дІайийнача хьажкІа тІа доажаду совхозе, бийсанна люцерна а телаш кхоаб.

Укхаза чакхйоахача мероприятешка хьежача хьайбай продуктивность дикка лакхъела езар аьнна хетаргда. Дале а. бархІ бетта хьайбаш леладераша баьча балха итогаша дог гІоздаккхац. Цун керттера бахьан да хьайбаш леладерий материальни бевам совбакккхара гІулакх лелара лелар. Эсала я укхаза къахьегама дисциплина а.

Цу тайпара во лел паччахьалкхенга шура йоххара гІулакх «Джалка» яхача совхозе а. Совхозе цхьа отделени яц бийсанна доахан кхоабаш, бехказло яр доакъар ца хилча. Совхоза отделенешка-м шортта люцерна а, хІажкІа а ма йиш. Цу гІулакха бехке ба фермай заведующеш, отделеней кулгалхой, специалисташ, паргара жоп дехац совхоза кулгалхоша.

Юртбоахама районни управлене специалисташа дика гІо ду совхоза хьайбаш леладерий болх тоабара, хьайбай продуктивность лакхъяра. Бакъда, оаха гІо дарах дукха пайда балац, хІана аьлча сагота бац совхозе хьайбаш леладерий болх тоабара. Из хьахьокх укх масало. ШоллагІча отделене шурий - товарни ферме дикка лохъеннаяр хьайбай продуктивность. Фу бахьан долаш? Бахьан лаха хала дацар, тхо хьежача гучадаьлар доахан кхоъ метр лакха йолча хьажкІаш тІа доажаделга. Хьайбашта пайлана а йоацаш йолеш латтар хьажкІаш. Цу хьажкІашта юхе бІаь гектар хьажкІа яр, хьайбашта чІоагІа найдане а хургйолаш. Шоззакхозза оаха аллалца мошача хьажкІа тІа дахийтанзар хьайбаш совхоза кулгалхоша.

ХІанзле холуш да совхозе концентрированни доакъар ца тоъалга. Эсала да укхаза цхьадола къона доахан. Во лел укхаза хьайбаш чулаттача помещенешта ремонт яра балхаш, Іай цар шийлача помещенешка латта дезаргда.

Совхоза дирекци, партийни организаци декхарийла я хьайбаш леладерий болх тоабара, хьайбай продуктивность лакхъяра оарцагІъяла. Из гІулакх сихха ца дой Октябра сийна тІанийца социалистически декхараш кхоачашде вІаштІехьдаргдац хьайбаш леладерий.

М. МАХАДЖИЕВ,
Шаьла района юртбоахама производственни управлене керттера зоотехник.

ПЛАН ТІЕХКОАЧАШЪЯЙ

Дика хьувкъаяьй шекара свекла Гудермесски района «Дружба» яхача совхоза цхьоалагІча отделене. ПхийттлагІа сентябрь тІакхоачаш шекара заводе 1100 тонн кондиционни свекла дІаяхьийтай ерригa цига паччахьалкхенга планах йохка езар 1900 тонн мара йоацача. Шеко йоацаш да отделене шекара свекла леладераша шоай план шозза тІехкхоачашъергхилар. Къаьстта дика да гІулакхаш М. Бондаренкос кулгалдеча звено участке. Ер ворхІлагІа шу да из звено вІашагІъелла. Цу хана дена дика Іомаяьй звено членаша из маьхера культура кхеяра говзал. Лист-листа латт звено кхай тІа шекара гувнаш. Царех бІарг кхийтача а ха йиш я укхаза балха боахкараш фу нах ба. Дика цІендаь шекара заводе дІадахьа кийчдаь дала мерза овлаш. Гувнаш дика дІакъайлад лордаш тІа а теха. БІайха хьежача маьлха эІанараша толхаергьяц шекара свекла.

— Кхы а дикагІа хьувкъаергьяр оаха шекара свекла—йоах звено кулгалхочо нов. Бондаренкос, нагахьа санна бІаьстан юхье белгалъяь хинна мероприятей комплекс чакхъяккха тха вІаштІехьдаьннадаларе. Шозза мара оасар данзар кхозза де дезача. Кхыдола кхоачамбоацараш а нийсделар балха юкъе. Дале а дика хьийкъад мерза овлаш. Планах хІара гектара тІара чуэца езар 190-и тІанийцача декхарех йоагІар 200-и центнер мара йоацача 300 центнер чуяхь оаха. Ала деза, хІанз звено членаша чуэца йолаяь шекара свекла дикагІа хьийкъар йоацилга. Дукха ба Бондаренко звеноца план шозза тІехкхоачашъя гектарникаш.

Ткъаь пхелагІча августе болабелар отделене шекара свекла леладераш из культура чуэца. Ткъаь пхиъ саг чувоагІача звенос дош деннад цхьоалагІа октябрь тІакхоачаш 33 гектара тІа дІайийна шекара свекла чуийца якккха.

Дикача къахьегама толамашца накъаболх шекара свекла лелаераш Октябра. Къаьстта дика хьувкъаяьй из Остафьева Дарьяс, Тузуркаева Джовхана.

М. АЛЬДИЕВ,
собкор.

Доазол дехьара

ИТАЛИ. Неапола уллув илла Помпей яха антични город йилла хиннай вайзамал хьалхарча VI бІаьшере. Кердача замагІа 79-ча шера тІа-тІа дикагІа тоалуш льтта, вахарах йиэза хиина город цхьан бусдІаяьлнай — Везуви яха вулкан хецаеннача хана арахчача чилло хьелаянь кІалъяхийтай из.

1748 шера оахкамаш де доладаьл Помпее, хІаьта таханарча деналца деш а латт уж.

Сурт тІа: Помпея музей чу.

В. Ун Да-сина сурт.
ТАСС фотохроника.

КХЫ ТІА А БЕХКЕ БУ ГАРРИСОНА

НЬЮ-ЙОРК, 23 сентябрь. (ТАСС). Нови Орлеана окружной прокурора Джим Гаррисона хьакхайкадаьд, эггара аьттехьара уйлаш йолаш бола дуккха далласки полицейскеш, цхьаболча бІаьхийча техасски мехкІаьтта промышленникашца цхьана президент Джон Ф. Кеннеди вер духьа вІашагІбеллача барта юкъе хиина хилар.

Далласски полицейскеш е техасски мехкІаьтта промышленникаш цу барта юкъе дакъа лоацаш хиина хилар духхьашха хьоадаьд Гаррисона. Ше уж бехке беш хилар дийцад цо «Коламбис бродкастинг», «Мьюгуэл бродкастинг» яхача компаней, ЮПИ агентства радиослужба корреспонденташта еннача интервью тІа.

Ше из хьалхагІа хІана хьоахадаьдац дувцаш, Гаррисона аьлар, Далласе хиннав 10 ди хьалхагІа мара городера дІавахаиза вола яго-следователь. Гаррисона аьхачох, из следователь «белажаш тІа корта а багІаш» Далласера аравалар дийзад цунна. Гаррисона а кхычар а хьалхагІа белгалдоахар Кеннеди вера бахьанаш, гучох, довхаш хинна дуккха нах тоъал шеко йолча бахьанех байна хилар. Царех цаІ хиннав Кеннеди вера духьа вІашагІбеллача тийшача балха юкъе дакъа лоацаш хиннав аьнна Гаррисона хьалхагІа бехке вань Дэвид Ферри.

Гаррисона хьакхайкадаьд, президент верца ювзаенна я «боарам боапаш бІаьхийча мехкІаьтта промышленникий тоабилг» аьнна. По аьлар, далласски полицера ультрааьттехьарбараш цу бІаьхийчарна, Джек Рубена, Клей Шоу яхача новоорлеански делеца, тийшача балха юкъе дакъа лоацаш хиннача кхыча наха юкъе бувзам лоаттабеш хиннаб.

Прокурора аьннад, далласски полицерча цу ультрааьттехьарча элементаша Джек Рубена горо еннай полицейски участке Ли Харви Освальд ве. Гаррисона хет, тийша болх вІашагІбелларaш Кеннедена духьаларча бартах дола бакъдараш Освальда дувцар кхераш хиннаб аьнна.

ИСТОРИЧЕСКИ АКТ

РИМ, 18 сентябрь. (ТАСС). «Эггара хьалхарча социалистически революце 50 шу дизаро лакхбе боагІа коммунизма дуненои капитализма дуненои лоаттабеча къовсама юкъе итальянски коммунисташа беш бола партийни болх».

Цунах язлу «Унита» яхача газета тІа Итальянски коммунистически парте ЦК-а члена Акилле Оккетто.

Автора белгалбоакхх империализма зІы а хоадаль, дунеп тІа эггара хьалха социалистически пачхьалкхе хьаяра процесс дІайолаяьча революце исторически лоархІам.

50 шу хьалха, язду цо, эггара халагІча хьалашка дІайолайир цу процессе юхь. «Боахам хьалбе безар, моастагІий революци хІалакъе гІийртача хана. Дунен тІа цаІ мара йоацаш хинна моастагІаша го бань илла болхлой пачхьалкхе лоархІамера проблемаш къоастае езаш яр, цо уж къоаста а йир», — белгалдоакхх статья тІа.

УНАХЦІЕНО МИШТА ЛОРАЕРГЬЯ?

ДЕГА УХА ЛАЗАР

Раздел дІахьор СССР унахцІено лорадра Министерства санитарни просвещене Іилма-тохкама институт я.

КІеззига мара дене, а хІара дегага лазар массаза доагІа нах кхералу, хІана аьлча дега-миашкара лазар — унахцІеноина бола керттера кхерам болга массанена а ховш доландаь. Цхьабакъда, дегага эттa моллагІа лазар — из дог цІенхаштта цамогаш хилар дац. Бакъдар аьлча, медицинах кхеташ воацача сагага из нийса къоастадулургдац. Хеталу, цул тІехьагІа де дезар маволла лора тІагІолга, цунна дагавалга. леттТІа профилактически гІулакх делга е духхьал саметта доаладелга да аьнна. Цхьабакъда, цхьаболчар кхыдар ду — шоашта хеташ дар бокъонца дог цамогаш хиннача дувцачуина тарде гІерташ хул. Цул совгІа, цу сахьате кхы тайпа болх лаха, кхыъкхе кхача баз, молхаш чуетта болалу уж. Цу доллача хІамаша зулам мара дикалар де йиш яц.

Долла хІама дог бахьан долаш да аьнна хет сага. ХІаьта маларра аьлча, унахцІена да цун из. хІаьта дегага лазар увттар кхыча бахьанашна дувзаденна да: е халахетар хилар, е хьоа кІаьдбалар. Масала, пехкашта воспалени йолча е плеврит хиннача хана унахочоа кІоаргга садаккха хала хул — наькха чухьа аьрда оагІорахьа лазар увтт.

Пкъаза дог долча оагІорахьа лазараш увттара бахьан да цІендараштa юкъера нервилг геттара сихъялар е деформирующи спондилез — дирал боарамагІа ца хиларахи букъа тІехка юкъе «шиташ» хьахиларахи чІоагІлуш дола лазар. Цар нерваш боча йоах, цулухьа белажага а аьрда пхьарсага а кхоачаш лазараш хьоалу. Аьрда баламе хиннача воспалене а иштта сахьувзаеш лазар ву аьрда пхьарга, хІаьта из стенокардия яха лазар да аьнна хеталарца гІалат вала а тарлу.

Дега бокъонна хулаш дола лазараш цар белгалонаш шаьра хьагуча па йолаш хул. Лоадамбоаца, теркальюлуш йоаца белгалонаш гучаювл, кІезиг-дукха гІоарал дай хул, хІаьта наха из теркал па деш дут, цІенхашта хІама дархІац цунах.

Дог долчахьа увтта моллагІа лазар — из чІоагІа ховш хила деза — из иштта, духьал дІаоалаш маларра, ара гІолла хьахулаш дац. Из — мел хинна а гІулакх вІаштІехьа па хиларах беш бола хоам. Цу тайпара эттача лазаро дагадохийт: медицинера хьехьам эца беза! Массаза а, моллагІча цхьан сага дегага лазар денача хана, стенокардия да аьнна хеталу, хІаьта нагахьа санна лазар чІоагІа увтташ хуле — инфаркт миокард да аьнна а хеталу. Ха деза, цхьадола кхы тайпа, даьгІо лазараш дегага ухаш хилча, белггала аьлча дега порок хиларах цІий харцдаьлча чІоаггІа саготдеш лазараш ухаш хилар. Кхетадеш да, «инфарктничарех» уж па хилар, хІаьта стенокарде приступашта юкъера уж къоастал ду ПІаьххача хара — массехк сахьата, кхыметтел бІаьччача деношка а, па сопаш хиларах. Цу хана нитроглицеринах бала пайда бац.

Харцахьа хургдац, гІулакх доапаш па кхерара духьа, уж белгалонаш къестае унахой шоаш а Іомалой.

Стенокардия приступаш хьерраш, ховш маларра, дега пхьида цІий телаш йолча миашка лазар хилар да. Эггара дукхагІа царна из лазар хулийта бахьан — атеросклероз. Миай чурча пордоп тІа, хьоаналах хулараш санна, кІаьдилгаш доал. тІаккха царна гоннахьа дестам отт. ЦІий пхьанаш вІашка а дахе, дега пхьидашка уха цІий юкъ-юкъе сецалу. ГІулакх дукхагІа йолча хана цІий делара механически дукхьале хиларах чакхдоалаш дац, цул совгІа цІий пхьанаш а хоболу. къаьстта а къахьийгачул, сахьийзачул тІехьагІа. Цу хана кислород дуккха а дукхагІа эшаш хул дега пхьидашта, хІаьта из эшшача боарамe хьачу ахац. Кхачамболлаш мистал йоапа обмена продукташ дега пхьидашка Іов. нервай юкхьигаш бочайоал — лазар ду.

Цхьалкха цамагар — стенокардия — долча хана лазар, массаза, къаьстта чІоагІа увтт наькха тІехьашка, цун тІерча даькъа тІа. фоартангахьа хьалдоал, аьрда баламга, пхаидарга, пхьарсага кхоач. Лазар ахар бе-бе хул — по Іувд е теІалу, доагалу, бурув хьувзалу. Нагахьа санна сага нервни система мелъеннаяле, нерваш Іоткъам хулаш яле, лазаро ше чІоагІагІа ходалийт. Шаьхха тІа а яйя, массехк минута латт приступ. Юхасапа везаш хул унахочун, мел хьайна а, из меттахьа хьайча лазар чІоагІлу. Цхьабакъда, из атта дІадоакхх сатем хиларо, нитроглицерино, валидоло.

Инфаркт йолча хана лазар чІоагІагІа ду, дукхагІа дІаьхлу. Цу хана новкъостал дергда нитроглицерином волидолои. Валар кхерам болаш дуккха моттигаш нийслу, чІоаггІа хьацар тІатох, цІаьхxе гІоарал дов. Цу тайпарча унахошта сихха госпитализаци е еза (больнице Іобахка беза уж).

Стенокардеи инфарктаи кхы тайпа белгалонаш а хул цкъаза. Шаьхха садикъача санна хеталала тарлу сага, е дага а доапаш сакхетам чура воал из. Цхьабараштa лазар экхх массаза делхача моттигашка а па экххаш, кІалхарча мочхалах, дегтІе йолча.

Цу доллача хІамаша уйла цхьан деша тІа сопае еза: моллагІа тайпа лазар — лора тІаваха везаш хиларах беш бола хоам.

М. СУКАСОВА,
медицински Іилмай кандидат.

«Сельская жизнь» яха газет № 216, 1967 шу.

МОСКВА. СССР халкъа боахама карагІдийнарий выставке хьайийллай СССР Іилмай Академе «Космос» яха павильон.

СУРТА ТІА: выставке бахараш «Космос» яхача павильона экспонаташка хьежаш ба.

В. Черединцева сурт.
ТАСС фотохроника.

ДАЬХЕ БАХЬАН ДОЛАШ...

Эскаре гІулакх де дІаэца ха тІакхачлиза вар Сунженски района Алхасте ваьха Булгучев ИбрахІима Хьасан 1940 шера. ЗІамига волча хана дена эскарна сакъердам болаш, из дукхадезаш вар Хьасан. Цу шера Сунженски района военкоматара нов, Кинарскергара ше тІема дешар деша вохийтилга деха вахар из. Цун дехар кхоачаш а деш, военкомо Грозненски тІема-гІашлой училище деша вахийтар Булгучев Хьасан.

Шийна дагадаьллар шийга кхаьчача Хьасана училище чуийнна Іомаю тІема говзалаш. Юххера а, 1941 шера Даьй-мехка тІом болалуш, Шеча Эскара эпсар а хулаш, училища дика йистеяьккха воал из.

Цигара кастта, вай моастагІех — тийшача балхана вай Даьхенна чухьийлхача фашистех лира леташ чакхвала чІоагІо а яь, пулеметни взвода командир а волаш фронте вода нов. Булгучев, 1941 шера Ростова юхxе хиннача тІем тІа ший дог а Іобадеш моастагІех леташ хинна из, човнаш а хинна, госпитале вихьар. Госпиталера араваьлча 223-ча дивизеца нийсвенна Хьасан 1943 шера Харькова юхе уллача Бароме яхача машиннаькъа станце хиннача тІем тІа денал а долаш летар бахьан долаш дивизе командоване баркал кхайкадир цунна. Цхьабакъда, Хьасана юххе нийккхача йоккхача топа пхон гарг кхийтта контузи хинна цун кхы а шин бетта госпитале алла вийзар.

Доладелар 1944 шу. ВІубенна Советски Эскаро етта а етташ, тІехьашкавувлар моастагІа. 223-ча дивизеца рота командир а волаш, дІахо а моастагІчох лира леташ вар майор Булгучев Хьасан. ТІем тІа нийслуш хиннача шийна дагадоагІарех цхьа хІама дувц Хьасана:

—Цкъа Днестр яхача хи йисте уллача Красногорка яхача юрта латтар тха рота. Іаьржа бийса яр дов а даь, тхоах бакъдар ха немций разведка тІайоагІаш. Немцашта вІалла дага а хургдоацача кІийле яьча оаха болабир вІаший кач уха тІом. Эггара хьалха се тІанийсвенна фашист топа бух билла вожавир аз. БІогорваьннача цо ше гІотташе а немций штабага хоам бара ракета кхессар. цхьабакъда, из, цо дийрхІача а йоацаш, немций подразделени — разведка йолча яхар. ТІаккха цига немцаша йиттача йоккхийча топаша дукха а шоайбараш боабир. Цу бус рота плен воалавир 40 фашист, караера 25 автомат, дукха а гранаташ, кхы тайпа гераш.

Из операци дика а денал долаш а чакхъяккхарах правительства 1944 шера 18 августе «ЦІе седкъа» яха орден елар рота командира Булгучев Хьасана.

ТІом вай доазонашкара дІатІехбаьлар. ХІаьта майор Булгучев Хьасан а ший ротаца Вена, Будапешт, Бухарест, кхыйола вай вежарашхарчар городаш фашистски Іазапах мукъайоахача майра леташ чакхваьлар.

1944-шера сентябрь бетта тІом беш болха советски бІухой Югославе кхаьчар. Цигара Ягодин яха город мукъайоаккхаш цун машиннаькъа станце эггара хьалха чуяхар нов. Булгучева рота. Цига говза-а майра а тІом барца тІема кхоачам тІабола 11 эшелон карайоалайир. 7 эпсар а тІехьа 170 фашист плен воалавир, немецки командоване дуккха а къайлагІара документаш хьалийцар. Цига караера моастагІчун йоккха тІема кхоачамий склад а иштта кхы кхоачамаш а. 223-ча дивизе командира полковника Татарчевске доккха баркал кхайкадир Булгучев Хьасана, цун майрали денали белгал а деш.

Ший дегІ а са а кхо па деш, моастагІчох майра леташ хиларах правительства 1944 шера октябре шоллагІа а «ЦІе седкъа» яха орден елар нов. Булгучева.

Вай Даьхе бахьан иштта майра латаш чакхваьннав хІанз Сунженски района Орджоникидзевски станице вахаш вола пенсионер. Даьй-мехка тІема инвалид Булгучев ИбрахІима Хьасан.

Т. ХАШИЕВ,
КПСС Сунженски райкома инструктор.

ДАЙ ГІУЛАКХАШ ДАГАЛОАЦАШ

1941 шу... Хьаьнала къахьегаш боахкача наьха вахар дохалир фашистски Германе. Сцена тІа цхьаннена тІехьа шоллагІъяр йоалаш чакхъювл тІема алан шераш дувцаш йола кинокадраш. Цу юкъе хьахоа диктора дешаш: сцена тІа къамаьл де араволл Берлин йоаккхача дакъа лаьца тІемахо, Советски Арме капитан хинна Попов Иван Михайлович. Наькха тІа мугІарех яда орденаш, медалаш. ЧІоаггІа уйла тІаяхийта дадувгІаш багІа кагирхой шоай иразбахьане гурпалаш санна тІем тІа лаьттачарех волча ветеранага.

«Зимний яьккхача денз рейхстаг яккхалца» яхача темах Н. К. Крупская цІеоагІча машиннаькъахой культура ЦІагІа хиннача сайренна кийчъяьча программах цхьа дакъа да вай лакхе дийцар. Культура ЦІен къахьегамеи тІемеи сийлен музея советои ВЛКСМ райкомои Октябра 50 шу дузача денна хетаьча цу сайренна хьийха бар хьалхарча пятилеткай ветеранаш, Грозне бІаь дийнахьа лаьттача тІем тІа, 1945-ча шера Берлин йоаккхаш дакъа лоацаш хиннараш.

Ветеранашка дадувгІа баькхар №№ 30, 34, 49, 91 йолча школай, № 7 йолча профтехучилища дешархой, баха нах. Ший тайпара, хоза кийчъянь яр сайре. ВІаши товш, шеший метте дІанийсдаь дар ду къамаьлаши художественни самодеятельноста литературно - музыкальни монтажи.

Дег чу дужаш хІамаш дийцар «Къахьегамхой паргІатои духьа» яхача бронепоезда командир хиннача Шульга Михаил Никитович. Пятилетка диъ шера кхоачашъеш гурпала къахьийга нах дагалувцаш дир ший къамаьл машиннаькъахочо Прудников Андрей Григорьевича.

Сайре вІашагІъеллачарна чІоагІа баркал оалаш бар нах дІаболхача хана.

В. ЖУН-ТРИПОЛИТОВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грознеи йоачан а йоацаш, хувцалуш морхаш хургья, малхбузехьара цкъаза лаьгІа, тІаккха гІаьхха мух хьекхаргба, бийсанна къулбехьарча районий цхьайолча моттигашка дохк хургда, дийнахьа республике гІолла 15 — 20 градуси Грозне 17 — 20 градуси, хІаьта бийсанна республике гІолла 3 — 8 градуси Грозне 4—6 градуси йІовхал хургья.

27-чей, 28-чей сентябре хувцалуш морхаш хургья, лоадама йоачан хургьяц, къулба - малхбоалехьара цкъаза лаьгІа тІаккха гІаьхха мух хьекхаргба, бийсанна 5 — 10 градуси дийнахьа 15 — 20 градуси йІовхал хургья.

Метеостанци.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

Нью-Йоркерча ООН-а зланена хьалхашка юха а урагІъяхай 122 мехка — ВІашагІкхийттача Къамий Организаце члений байрахаш. 19-ча сентябре укхаза хьайийллай ООН-а Генеральни Ассамблея аргІанара XXII-гІа сесси.

Дунен халкъашта юкъерча цу йоккхача форума болх укх шера къаьстта лоархІаме ба. Цхьа бутти ах бутти баьнначул тІехьагІа деррига прогрессивни адамаша белгалдоаккхаргда дунеп гІулакхий берригача ледама йоккха елияни яьчеи дІахо еш дІайодачеи Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизар.

Октябрьски революце сийлахьйоккха гІулакх дІахо а хьош. Советски Союзо деррагІеи кІаьд ца луш къовсам лоаттабу берригача дунен тІа машар чІоагІбар духьа, тайп-тайпара общественни строяш йола пачхьалкхенаш машаре яхарах йола ленински идеяш котъяхар духьа. Советски Союзо из дувз машаре дахара принципаш цхьатаррарча боараме берригача пачхьалкхенаша—йоккха а зІамига а мел йолча дунен районаша цхьатаррарча бокъонех кхоачашъе езаш хиларца.

Духхьал халкъий хьаштий еча цу ленински йоакхоно хьалхаьккха я Генеральни Ассамблея сессе болх дІаболабаьча эггара хьалхарча денношке а советски делегаце цига кхайкаьь керда инициатива а. Советски правительства тІадиллараx СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра А. А. Громыкое XXII-гІа сесси хьажийта дІачуденнад лоархІамеи сагготем дош—«Ханзарча дунен халкъашта юкъерча хьалашка хьежжа агресси белгалйоахаргйола гІулакхаш сихагІа кийчданза дарг па хилара хьакъехьа».

Мах баь вахргвоацаш боккха ба цу инициатива лоархІам. ХІанз деррига дуне деш да Вьетнамера ВІашагІкхийттача Штатий агресс денгара-денга дукхагІа шерлуш хилара. Вьетнамски халкъа духьаларча американски империализма зуламерча тІемо чІоагІа чоалхаперча хьала тІа отталаь дунен халкъашта юкъера деррига гІулакхаш. юхалетт лоархІамегІара дунеи халкъашта юкъера проблемаш къоастаелга. массана а юкъеозаргволаш долча довнага балар кхерам тІетессаш ба из. Шоайла хьалхагІа дІа мел бахараша а санна, массе тайпара наькъаш лех шоашта агресси яхар фий бокъонна къоастадеча дакъа ца лаца гІерташ. МоллагІа агрессор цу сахьате эхь тІа а долаш сонавергволча тайпара белгалъе еза агресси. Генеральни Ассамблея XXII-ча сессе трибуна тІара хІанз массане а цхьатарра кхайкаду Вьетнамера США агресси харцахьа лоархІаш дола деннаш. ООН-а дехар — агрессора гоннахьа из морально-политически хийравоаккхаш бола ден оттабар.

Генеральни Ассаблея укх шера духхьашха гулъеш ца хиларо ше а хьахьокх, агрессенара къовсам — из доккхеи хьалеи гІулакх хилар. Советски Союза инициативах гулъяьча Генеральни Ассамблея чрезвычайни сессега къоасталлаязар Израила агрессех хьахиннараш дІадахарен эггара хьалхагІа израильски бІунаш цар дІалийпача Іарбий территорей тІара аралахарен проблема. Эггара хьалхарча аргІанна цунна бехке я наьха мехкаш дІалувцара политика хьаллоаттаеча ВІашагІкхийттача Штатийн кхыча империалистически мехкийн позици. Машар безача кхыча пачхьалкхенаша хьал а лоацаш Советски Союз кийча я агрессора бІунаш арадоахилгеи агрессегара зулам даьннараштa хинна материальни зе юхаметтаоттаделгеи вІаштІехьдаккхара долла хІама де.

Кхерамаденах йола халкъий хІла чІоагІъе безам а болаш, Советски правительства XXII-гІа сесса хьажийта дІачуделар цхьаькха лоархІамерен сагготен дош — «Ядерни герз кхоссилга дехкаш йола конвенци оттаяра хьакъехьа». СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра А. А. Громыкое Ассамблеяга дІачуеннача конвенце проекта тІа белгалдаьд конвенцена кулг лацаьча хІара пачхьалкхено ядерни герз юкъедоаккхаргдац, из юкъедоаккхаргда яхаш кхерам тІетессаргбац, кхыча пачхьалкхенашка из тайпа гера юкъедакккхийта гІортаргьяц аьнна шийна декхар тІаэца делаш хилар. Советски Союзо иштта предложени елар ядерни герз хьадергдоапаш сопадарен цун еррига занасаш хІалакъяь дІаяхарен хьакъехьа а.

Советски Союза керда лоархІамера инициатива чІоагІа хьаштдолаш тІайийнав ООН-а Генеральни Ассамблеи XXII-ча сессе делегаташа меттел, дунеп общественноста шеррача гІозараша а. Дунеи халкъашта цуваx гу Октябро хьакхелла сийлахь-боккха Советски мохк халкъий машари иразе бахьан долаш лоаттабеча къовсама наькъагІа деррагІа бодаш хилара дола кхы цхьаькха цхьа тешал а.

ВАШИНГТОНЕ ХИННА АНТИКУБИНСКИ СОВЕЩАНИ

22-ча сентябре Вашингтоне хьайийллай Американски пачхьалкхений Организаце (ОАГ) членаш долча мехкий кхыча мехкашцарча гІулакхий министрий совещани. Цига дувцa отталаьрех керттера дош — Венесуэло хьадагалаьца Кубай оагІонгахьарча «агресси» яхаш йолчуни «тийшача балхий» хьакъехьара жалобе. Уж бехкаш меттІаьлей маІан долаш хилар гуш да. Венесуэльски Іаьдалаша духхьашха йолаеш яц антикубински провокацеш. Цхьабакъда, хьалхагІа санна, иштта хІанз а. Венесуэлана тІехьашка латт социалистически Кубайна духьала вІашагІбехкача берригача тийшача балха дог урауттадеши из вІашагІбехкаши дола США доал ду гІозараш.

ОАГ хІанзарча совещанена кийчо еча хана США гІоттаяьяр эхь дайна антикубински кампани. Цо керттера дийрхІар сенах латтар аьлча, из даттар, ОАГ-ес Кубайна духьалара керда санкцеш тІаэцара кІийле кийчъярах. Американски кепайоазои тІа, конгрессменаша, США Іаьдалий официальни викалаша даьча къамаьлашкара хьахоаш дар Кубайна шерра экономически бойкот оттаергьи яхаш тІатувса кхерамаш. гІайренна тІема-форда блокада оттанра деш долатІахьехамаш.

Вашингтонски совещани хьаелдале хьалхагІа вІаштІехьдаьккхадар США пачхьалкхен департаментеи Пентагонеи дукха викалаш цу мехкий правительствашта хьалхагІе а обработка яра Латински Америка мехкашка бохийтилга. Цунах хьахиннараша хІанзле шоаш ходалийтад. Болевийски тІема режима керте латтача инарала Барьентоса хьакхайкадир «герза цизана Кубе чугІолга» хьадехаргда ше ОАГ-ара аьнна. Бразильски президента маршала Коста э Силва хьахайтар «1965 шера Доминикански Республике хиннар санча йолча интервенцена юкъе дакъа даца» ше кийча хилар. Никарагуа кхыча мехкашцарча гІулакхий министра заместитела Марина белгалдаьккхар, ший мехко «Кубайна духьаларча моллагІча гІулакхашта юкъе дакъа лоацаргхилар».

Цу дерригача къамаьлаша шеко хилийтац США а цар дийнар дукхагІа деш йолча латиноамерикански режимий а планий хьакъехьа. Цхьабакъда, Кубайна духьалара провокацеш вІашагІйохкилга дагалийна Іац вашингтонски кулгалхой ОАГ совещане. «Тийшача балха гІулакхашта» духьала къовсам лоаттабанза баргбац яхаш бахьан а доахаш, цар иштта безам ба моллагІча тайпара дехка а Латински Америкерча къамий-кортамукъален патриотически боламашта духьала а США-с яхар де па тугача правительствашта духьала а тІема репрессеш лоаттаяра США мукъагІдола гера а хинна даттаргдола американски пачхьалкхений юкъара дераашцара ичааш вІашагІдохкарах йола решени ОАГ-е гІолла чакхъяккха а.

Антикубински провокацеш вІашагІъехкарий хьакъехьа аьлча, цнде дагІапар царел хьалхагІа дІабахарий гІулакхаш Плайя-Хироне сийле йоацаш дайна хилар. Цар иштта дице дагІацар Советски Союз, социалистически дагера пачхьалкхенаш, дунен деррига халкъаш Кубайна массе оагІора гІоя новкъостали даь а дергдолаш а дола тешаме доттагІий хилар а.

ПЕРЕГОВОРАШ Е ВАЙ ЙОАХ ГДР-а

ТІеххьарча деной лоархІаме событи хилар Германски Демократически Республика керда машарера предициатива. ГДР Министрий Совета председатела Вилли Штофа 18 сентябре ФРГ канцлерага Курт Кизингерага письмо дахьийтад шинна а пачхьалкхенна юкъера гІулакхаш дертІадахара хьакъехьа договор дара предложени а душ. Бонне хьакхайкадаьчох, письмо «бокъонца Іомадергдолаши» Кизингера «кастта жоп дургдолаши» да. Цхьабакъда, ФРГ «правительства даггара долча малхбузенгермански кепайоалоно хІанзле а хьакхайкадаьд ГДР предложенеш «боарамал тІех» а «кхоачашъюлургйоацаш» а я аьнна.

МалагІа предложенеш я Бонне боарамал тІех» а «кхоачашъюлургйоапаш» а лоархІараш? ГДР правительства хьалхадаьккхача договора проекта тІа, белггала аьлча-дувц, шинна а германски пачхьалкхенна юкъе вІаштІехьа дола гІулакхаш оттаделга, низ юкъебоаккхаргбац аьнна цар дош дулга, цхьа пачхьалкхе вокхан гІулакхашта юкъегІертарг па хилар хьакхайкаделга. Европера доазонаш бакъдаь дІатІаэцилга, ядерни герз шоай доалахьа хилийта гІертаргдац аьнна цар дош дулга. Уж предложенеш, йоах Германе Коммунистически парте заявлене тІа, «къаман дешаш маьршача наькъаца къестаде йиш хургйолаш шаккхе германски пачхьалкхе вІаши гаргаюгаргйола торонаш хьахилийта безам болаш мел барий хьашташа маяххара я».

Бакъдар аьлча, ГДР правительства хьалхашка оттаьча предложенешка хьежжа йола германски шин пачхьалкхенна юкъера переговораш хила йиш йолаш яц, нагахьа санна боннски правительства немцки халкъа алхха цаІ мара йоаца викал ше я яхаш кхетамца доапаш дувцараш па дуте.

Г. ШИШКИН, Н. ЧИНИРЬ, А. РАЧКОВ.

(ТАСС).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; бехктоккхама секретара—3-34-38; партийни вахареи, культураи промышленностеи отделий—3-42-30; юрта боахамеи письмойи отделий—3-42.28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05329. Заказ № 4725.